

The background image shows a close-up of an archaeological excavation. A shovel with a wooden handle and a metal blade is partially buried in dark, moist soil. The shovel is positioned diagonally, with the blade pointing towards the bottom left. The soil is crumbly and uneven. In the upper right, a pair of blue-rimmed glasses is visible, slightly out of focus. The lighting is warm and golden, suggesting late afternoon or early morning. A dark teal rectangular box is overlaid on the top left, containing the title and subtitle in white text.

BELEIDSPLAN ARCHEOLOGIE GEMEENTE OISTERWIJK

ACTUALISATIE SEPTEMBER 2018

Inhoud

INHOUD	2
1 WETTELIJKE KADERS	5
1.1 ARCHEOLOGIE ONDERDEEL VAN RUIMTELIJKE ORDENING	5
1.2 NIEUWE WETTELIJKE KADERS	5
1.3 ARCHEOLOGIEBELEID OP PROVINCIAAL NIVEAU	6
2 HOE BESCHERM JE HET BODEMARCHIEF IN OISTERWIJK?	8
2.1 WETEN WAT JE HEBT!	8
2.2 HOE IS DE KAART GEMAAKT?	8
2.3 ACTUALISATIE 2018	9
2.4 ARCHEOLOGIE OP DE BELEIDSKAART	9
3 WAT KAN OISTERWIJK MET ARCHEOLOGIE?	10
3.1 KEUZES MAKEN: JA!	10
3.2 KWANTITATIEVE NORMEN	10
3.3 ARCHEOLOGISCH WAARDEVOLLE GEBIEDEN: MAATWERK!	12
3.4 GEMEENTELIJKE ONDERZOEKSAGENDA	12
3.4.1 Richting 1: Een prominente plaats	13
3.4.2 Richting 2: Productief verleden	15
3.5 DOEL ONDERZOEKSAGENDA, VOOR WIE?	16
4 INLEIDING	17
4.1 ALGEMEEN	17
4.2 DOELSTELLING	17
5 BRONNEN EN METHODIEK	18
5.1 INLEIDING	18
5.2 TOTSTANDKOMING ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART 2010	18
5.3 AANPAK ACTUALISATIE 2018	18
6 DE GEBIEDSBESCHRIJVING	20
6.1 INLEIDING	20
6.2 GEO(MORFO)LOGIE EN BODEM	20
6.2.1 Geologie	21
6.2.2 Geomorfologie	22
6.2.3 Bodem	23
7 ARCHEOLOGISCH KADER EN DE ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN	26
7.1 INLEIDING	26
7.2 BEWONINGSGESCHIEDENIS	26

7.3	BEKENDE ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN	26
7.4	CONCLUSIE	31
8	HISTORISCHE KERNEN	32
8.1	OPZET VAN HET DEELONDERZOEK	32
8.1.1	Oisterwijk	32
8.1.2	Stadsonwikkeling	33
8.1.3	Opbouw van de verwachtingskaart met betrekking tot de kern van Oisterwijk	35
8.1.4	Moergestel	36
8.1.5	Stadsontwikkeling	36
8.1.6	Opbouw van de verwachtingenkaart met betrekking tot de historische kern van Moergestel	38
9	BEPALING VAN DE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	39
9.1	HET PRINCIPE VAN EEN VERWACHTINGENKAART	39
9.2	VESTIGINGSFACTOREN EN LOCATIEKEUZE	39
9.2.1	Jagers, vissers en verzamelaars	40
9.2.2	Landbouwers	41
9.2.3	landschapstypes in de gemeente oisterwijk	42
9.2.4	Zone 1: De dekzandruggen	42
9.2.5	Zone 2: De beekdalen	42
9.2.6	Zone 3: De overstromingsvlakte	43
9.2.7	Zone 4: De dekzandvlaktes	43
9.2.8	Zone 5: Het stuifzandgebied	43
9.2.9	Verwachtingsmodel	44
9.2.10	Bodemverstoringen	45
9.2.11	Archeologische onderzoeken	45
10	BRONNEN	47
10.1	LITERATUUR	47
10.2	INTERNET	49
10.3	KAARTEN	49
10.4	LUCHTFOTO'S	49
10.5	OVERIGE RAPPORTEN	49
10.6	RAPPORTEN GEBRUIKT VOOR ACTUALISATIE 2018	51
11	VERKLARENDE WOORDENLIJST	56
11.1	GEBRUIKTE AFKORTINGEN	56
11.2	WOORDEN EN BEGRIPPEN	56
12	CATALOGUS	58
12.1	AMK-TERREINEN	58
12.2	VINDPLAATSEN	58
12.3	ONDERZOEKSMELDINGEN	61
13	DATERINGEN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN	65

13.1	ARCHEOLOGISCHE TIJDVAKKEN CONFORM ARCHIS	65
13.2	PERIODEN IN ARCHEOLOGIEBALANS 2002.....	65
14	ARCHEOLOGIE IN BESTEMMINGSPANNEN	66
14.1	INLEIDING	66
14.2	VOORBEELDVOORSCHRIFTEN	66
14.2.1	Artikel X Waarde - Archeologie 1	66
14.2.2	Artikel X Waarde - Archeologie 2	69
14.2.3	Artikel X Waarde - Archeologie 3	71
14.2.4	Artikel X Waarde - Archeologie 4	74
14.2.5	Artikel X Waarde - Archeologie 5	76
14.3	DEFINITIEBEPALINGEN	79
14.4	BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN	79
15	INLEIDING	84
15.1	ARCHEOLOGIEBELEID EN RO.....	84
15.2	WAT VERANDERT ER MET DE OMGEVINGSWET?.....	84
15.3	COMMUNICATIE OVER HET BELEID	85
16	PUBLICITEIT VOOR BELEID	87
16.1	COMMUNICATIE OVER NIEUW BELEID	87
16.2	BREDER GEBRUIK VAN ARCHEOLOGIE IN COMMUNICATIE	88

DEEL 1
ARCHEOLOGIEBELEID
GEMEENTE OISTERWIJK

1 Wettelijke kaders

1.1 ARCHEOLOGIE ONDERDEEL VAN RUIMTELIJKE ORDENING

Sinds 2010 is de bescherming van het archeologische erfgoed in Oisterwijk verankerd in het gemeentelijk beleid. Aanleiding hiervoor was het in 1992 ondertekende Verdrag van Valletta - beter bekend als het verdrag van Malta, alsmede de daaruit voortvloeiende Nederlandse Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) uit 2007. Uitgangspunt van deze wet is om archeologische waarden voor zover mogelijk in de bodem te laten zitten, wat in archeologietermen 'behoud in situ' heet. Sindsdien wordt er in de ruimtelijke ordening rekening gehouden met de conditie archeologie. Bodemverstoringen vinden nog altijd plaats, maar niet nadat er eerst archeologisch vooronderzoek heeft plaatsgevonden, er is vastgesteld of het om belangrijke archeologische sporen gaat en vervolgens is bepaald hoe met die archeologische informatie om te gaan. Hierbij geldt: de verstoorder betaalt.

Gemeentes dragen hierin een grote verantwoordelijkheid. Bij de vaststelling van nieuwe bestemmingsplannen en vrijstellingen op bestaande plannen geven zij aan welke archeologische waarden er in de bodem zitten en hoe zij daarmee denken om te gaan. Dit werd aanvankelijk geregeld door de Monumentenwet (1988) en sinds 2015 door de Erfgoedwet. Het gaat de gemeente Oisterwijk dan ook om een zorgvuldige omgang met het bodemarchief. Die omgang vindt plaats in een arena waarbij gekeken wordt naar de realisatie van de planvorming, het voorkomen van mogelijke vertraging, de kosten van een opgraving, benuttingsmogelijkheden en andere aspecten.

1.2 NIEUWE WETTELIJK KADERS

Archeologie is nu geregeld op bestemmingsplanniveau, waarbij door de afdeling ruimte wordt getoetst door middel van een omgevingsvergunningsaanvraag. Met de in 2015 ingevoerde Erfgoedwet, die o.a. de Monumentenwet uit 1988 vervangt, blijft dit van kracht. Een grote omslag vraagt de nieuwe Omgevingswet, die naar verwachting van kracht wordt in 2021 en waarin alle onderdelen rond de omgang met cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving worden ondergebracht. Met de Omgevingswet zal de afweging van de condities door middel van integrale besluitvorming plaatsvinden. De exacte invulling van de werkprocessen die bij een integrale afweging horen, zullen nog nader uitgewerkt moeten worden. Een ander belangrijk aspect van de Omgevingswet is het belang van burgerparticipatie. Zowel bij de totstandkoming van dit beleid als de actualisatie ervan zijn stakeholders van binnen en buiten de gemeente betrokken, waarmee hiermee al een stap in de juiste richting is gezet.

1.3 ARCHEOLOGIEBELEID OP PROVINCIAAL NIVEAU

Het archeologiebeleid van de provincie Noord-Brabant is voorwaardenscheppend van karakter. De provincie voert zelf geen archeologisch onderzoek uit, maar schept de randvoorwaarden waarbinnen goed en verantwoordelijk beleid tot stand kan komen en fungeert daarnaast als schatbewaarder.

Het beleid van de provincie Noord-Brabant kent een driedelige doelstelling:

- Duurzaam behoud en beheer van het archeologisch erfgoed in situ (ter plekke) door gebiedsbescherming;
- Duurzaam behoud en beheer van het archeologisch erfgoed ex situ (het depot), als behoud in situ onmogelijk blijkt;
- Vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor archeologie in Brabant.

Om deze doelstellingen te realiseren, onderhoudt de provincie het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant (PDB), gevestigd te Den Bosch. Archeologische opgravingsbedrijven kunnen hier hun vondsten deponeren. Daarnaast stelt het depot archeologische objecten beschikbaar voor exposities en wetenschappelijk onderzoek. Burgers kunnen hun vondsten telefonisch melden bij het Provinciaal Meldpunt Archeologische bodemvondsten.

Om gemeenten bewust te maken van hun cultuurhistorie - en daarmee ook van hun archeologische bodemschatten - heeft de provincie in 2010 een cultuurhistorische waardenkaart samengesteld die in 2016 is herzien. Op deze kaart staan op een vrij grove schaal belangrijke archeologische waarden en verwachtingen vermeld. De kaart is in vergelijking met de door het Rijk opgestelde Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) een verfijning van het inzicht in de aanwezige archeologische waarden en verwachtingen in Noord-Brabant. De gemeentelijke waarden- en verwachtingenkaart van Oisterwijk vult deze kaart aan en geeft een nog verfijnder en dus beter beeld van de aanwezige en te verwachten archeologische waarden binnen de gemeente.

De belangrijkste rol als het gaat om het realiseren van een zorgvuldige omgang met het bodemarchief heeft de provincie op basis van de ruimtelijke ordeningswetgeving. Hoewel de provincie door de Wro (Wet ruimtelijke ordening) niet meer goedkeuring kan onthouden aan bestemmingsplannen, kan zij nog wel altijd een zienswijze of aanwijzing opstellen als er in een bestemmingsplan onvoldoende rekening wordt gehouden met archeologische waarden en/of verwachtingen. In de herziene versie van de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart zijn de kaartlagen 'Cultuurhistorische vlakken' en 'Complexen van cultuurhistorische belang' dan ook één op één afgestemd op de meest recente versie van de Verordening ruimte.

Het beleidskader 'De (verbeeldings)kracht van erfgoed 2016-2020' van de provincie borduurt voort op de Erfgoedwet en sorteert voor op de integrale

werkwijze die de op handen zijnde Omgevingswet vraagt. Archeologie wordt hierin, samen met monumenten, cultuurlandschappen, collecties, etc. gerekend tot erfgoed. Conform de zienswijze van de Omgevingswet staat erfgoed - en daarmee archeologie - niet op zichzelf, maar maakt het deel uit van onze leefomgeving. Het herinnert immers aan de verhalen die ervoor zorgen dat mensen zich verbonden voelen met een plek. Naast identiteitswaarde, binding, en kwaliteit van de woon- en leefomgeving kan het bovendien ook een toeristische trekker zijn. Uitgangspunt van het kader is dat de verhalen en verbeeldingskracht een belangrijke grondstof zijn voor de ontwikkeling van Brabant. De archeologie in de Brabantse bodem is - net als de vele monumenten - een drager van deze verhalen. Met het oog op de Omgevingswet is het voor Oisterwijk dan ook van belang de conditie archeologie goed te hebben geregeld.

Met de op handen zijnde Omgevingswet is het dan ook van belang om de conditie archeologie goed te hebben geregeld.

2 Hoe bescherm je het bodemarchief in Oisterwijk?

2.1 WETEN WAT JE HEBT!

Beleid op het terrein van archeologie kan alleen zinvol en effectief zijn als je als gemeente weet welke bodemschatten er in de bodem aanwezig zijn. Het gaat echter niet alleen om *gekende* waarden, zoals de door de provincie aangewezen AMK-terreinen of het beschermde stads- en dorpsgezicht van Oisterwijk. Archeologiebeleid is ook vooruit zien en vooruit denken. Rekening houden met mogelijk te *verwachten* archeologische waarden in de bodem. Om bijvoorbeeld in te schatten of een toekomstige bouwlocatie te maken krijgt met archeologiekosten. Die kosten kunnen dan opgenomen worden in de exploitatie van het te ontwikkelen gebied. Of door vast te stellen dat een te ontwikkelen gebied een lage archeologische verwachting kent. In dat geval hoeft er geen vooronderzoek plaats te vinden en hoeft er geen rekening te worden gehouden met onderzoekskosten. Door de gekende en te verwachten archeologische waarden in kaart te brengen dient de kaart als kompas voor de gemeente en voor ontwikkelaars bij mogelijke locatiekeuzen. Tevens geeft de kaart op voorhand al een indicatie dat er archeologiekosten kunnen optreden of dat die afwezig zijn.

2.2 HOE IS DE KAART GEMAAKT?

Allereerst zijn alle vondsten die in de database (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten zijn geregistreerd, geanalyseerd. Deze vondsten geven een beeld waar bewoningssporen zich bevinden in de gemeente Oisterwijk. Daarnaast zijn geologische, geomorfologische als ook historische kaarten geraadpleegd om een beeld te krijgen van mogelijk te verwachte vindplaatsen. Tevens is relevante literatuur bestudeerd, is contact gelegd met het provinciaal depot voor Noord-Brabant en zijn archeologische onderzoeken die in het verleden hebben plaatsgevonden op het grondgebied van Oisterwijk betrokken in het onderzoek. Om het beeld nog te verfijnen is ook het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN) geraadpleegd. Op basis hiervan is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld die (in zones) aangeeft waar zich gekende archeologische waarden bevinden en waar er een kans aanwezig is dat bij bodemverstoring er mogelijke archeologische sporen in de bodem zullen worden aangetroffen. Het is gebruikelijk die verwachting aan te duiden met hoog, middelhoog en laag. Ook is onderzocht en aangegeven op de kaart waar er, door verstoring van de bodem, geen kans meer is op het aantreffen van bewoningssporen.

Om draagvlak te krijgen voor de archeologische waarden- en verwachtingenkaart en om de kaart mogelijk te verbeteren met gegevens afkomstig van lokale kenners hebben er verschillende zogenaamde klankbordsessies plaatsgevonden met leden van de heemkundekring De Kleine Meijerij. De kaart is daarbij toegelicht en door verschillende personen is daarbij informatie aangeleverd om de kaart te verfijnen. Dankzij hun kennis en inbreng is de kaart nog specifiekier geworden. Een verantwoording van de totstandkoming van deze kaart en de daarin gemaakte keuzes is te lezen in het rapport behorende bij de verwachtingskaart.

2.3 ACTUALISATIE 2018

Voor de actualisatie van de kaart zijn alle archeologische onderzoeken die naar aanleiding van het uit 2010 vastgestelde beleid hebben plaatsgevonden in een database gezet. Hiervoor zijn de zaakidentificatienummers uit Archis 3 gehaald en aangevuld met informatie uit Archis 2, Dans Easy en de archeologische rapporten en selectiebesluiten van de gemeente Oisterwijk. Bij het analyseren van deze gegevens is er niet alleen gekeken naar de uitkomsten en selectiebesluiten - wel of geen vervolgonderzoek - maar ook naar de waarde-archeologie die volgens de archeologische beleidskaart op het plangebied van toepassing was. Op deze manier konden de ondergrenzen van het huidige beleid worden getoetst.

Net als bij de totstandkoming van de kaart, zijn er bij de actualisatie stakeholders geraadpleegd. In een open sessie participeerden vertegenwoordigers van de gemeente Oisterwijk - afdelingen monumentenzorg, ruimte en erfgoed, de monumentencommissie Oisterwijk, Heemkundekring De Kleine Meijerij en erfgoedbureau The Missing Link. De archeologische waarden- en verwachtingskaart Oisterwijk is geactualiseerd door The Missing Link erfgoedadvies en separaat bijgevoegd bij dit beleidsplan.

2.4 ARCHEOLOGIE OP DE BELEIDSKAART

De archeologische waarde- en verwachtingenkaart is ongeschikt om te gebruiken als kaart in een bestemmingsplan. Voor dit doel bestaat een eenvoudiger kaart - een beleidskaart - met een overzichtelijke legenda. Deze maakt inzichtelijk voor welke gebieden op de (bestemmings)plankaart een dubbelbestemming archeologie geldt en koppelt de voor de gebieden voorgestelde oppervlakte- en dieptegrenzen aan de archeologische onderzoeksplicht. De kaart maakt uiteraard ook inzichtelijk voor welke gebieden geen archeologische onderzoeksplicht geldt. De beleidskaart is separaat bijgevoegd bij dit beleidsplan.

3 Wat kan Oisterwijk met archeologie?

3.1 KEUZES MAKEN: JA!

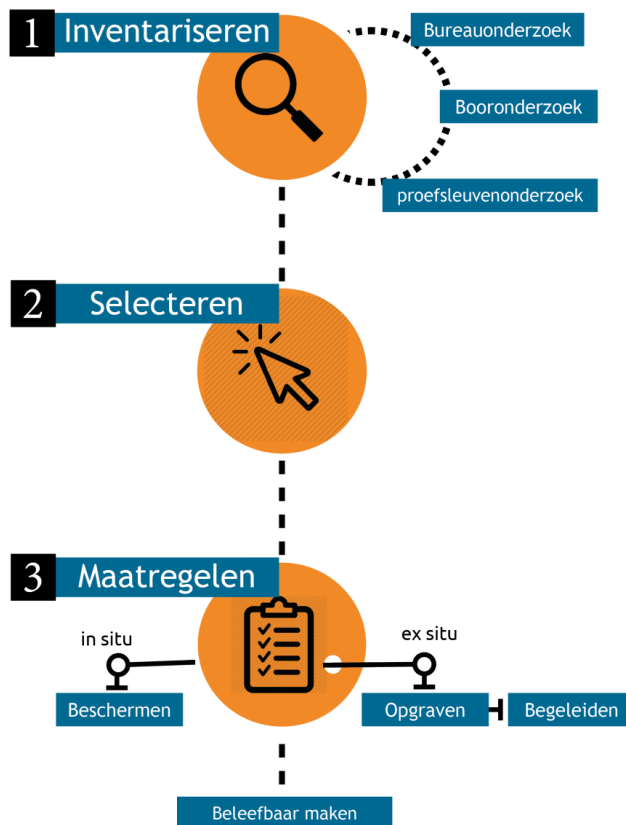
Een deel van het grondgebied in Oisterwijk kent een middelhoge tot hoge archeologische verwachting. Dat wil zeggen dat de kans aanwezig is dat bij verstoring van deze gebieden archeologische resten zullen worden aangetroffen. Uitgaande van het principe dat archeologiebeleid tegelijkertijd verantwoord en praktisch uitvoerbaar moet zijn, betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Nu is selecteren onder de grond ingewikkelder dan daarboven. Boven de grond kan worden geselecteerd aan de hand van feitelijk te constateren waarden, terwijl onder de grond meestal op basis van aannames moet worden gewerkt. Die aannames zijn niet altijd even eenduidig. Van sommige gebieden kan op basis van geomorfologie en bekende vindplaatsen worden aangegeven dat de kans op belangrijke archeologische resten (heel) groot is, terwijl van andere gebieden duidelijk is dat als gevolg van bodemverstoringen in het verleden de kans juist erg klein is. Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de verwachte archeologie, is er een methodiek ontwikkeld om gefaseerd te achterhalen wat er aan archeologie te vinden is op een ontwikkellocatie. Deze methodiek is het proces van Archeologische Monumentenzorg, kortweg het AMZ-proces. Dit wordt in afbeelding 1 schematisch weergegeven.

De gemeente Oisterwijk selecteert binnen het AMZ-proces volgens een tweetal normen.

3.2 KWANTITATIEVE NORMEN

De eerste keuze heeft betrekking op de eerste fase van het AMZ-proces: de inventarisatie. Het uitgangspunt van het archeologiebeleid is een balans tussen het zo min mogelijk belasten van vergunningaanvragers en een verantwoorde omgang met het kostbare bodemarchief. Dat betekent zo goed mogelijk passende ondergrenzen bij de vastgestelde archeologische waarden en de gepercipieerde verwachtingen van het Oisterwijkse bodemarchief.

Bron: The Missing Link

In gebieden met een lage archeologische verwachting gelden in Oisterwijk dan ook geen archeologische voorschriften. In gebieden met een middelhoge archeologische verwachting zijn de normen vastgesteld op een oppervlakte van 2500m² en een diepte van 50cm. Bodemverstoringen die daaronder blijven (kleiner dan 2500m² en minder diep dan 50cm) zijn daarmee dus uitgesloten van een archeologische onderzoeksplicht. Agrariërs die bijvoorbeeld hun opstallen (deels) willen uitbreiden blijven daarmee hoogstwaarschijnlijk gevrijwaard van kosten voor archeologisch vooronderzoek. Hiermee wijkt de gemeente Oisterwijk niet af van de door de provincie Noord-Brabant in het verleden genoemde ‘norm’ voor dit type gebied (middelhoge archeologische verwachting). Voor gebieden met een hoge archeologische verwachting blijft de vastgestelde norm van 1000m² en een te verstoren diepte van 50cm staan.

Door de norm voor archeologisch vooronderzoek in gebieden met een middelhoge of hoge verwachting bij 1000m² respectievelijk 2500m² te leggen, wordt dus nog

altijd een aanzienlijk deel van het archeologisch bodemarchief onderzocht terwijl slechts een kleine minderheid van de initiatiefnemers met een onderzoeksplicht wordt geconfronteerd. Hiermee is een goed evenwicht gevonden tussen de uitgangspunten ‘verantwoord’, ook in archeologische zin, en ‘praktisch uitvoerbaar’.

3.3 ARCHEOLOGISCH WAARDEVOLLE GEBIEDEN: MAATWERK!

Naast de bovengenoemde gebieden zijn er ook zogenaamde AMK-terreinen en de historische kernen van Oisterwijk en Moergestel. Van deze plaatsen is bekend dat zij (over het algemeen) een hoge tot zeer hoge archeologische waarde hebben. Vanwege de grote kans op het aantreffen van archeologische sporen is in 2010 voor deze gebieden een onderzoeksgrens tot 50m² en een maximaal toegestane verstoringsdiepte van 30cm vastgesteld. De kans op het aantreffen van archeologische sporen 30cm beneden het maaiveld werd hier aanzienlijk groot geacht. Bij een zeer groot deel van de onderzoeken die naar aanleiding van deze ondergrenzen zijn uitgevoerd, bleek echter de bodem verstoord en/of vrij van archeologische vindplaatsen. Om een gezonde balans tussen ‘archeologisch verantwoord’ en ‘praktisch uitvoerbaar’ te behouden, is besloten om de dieptegrens bij te stellen naar 50cm -mv. Voor het bebouwde gedeelte buiten de historische kern blijven verstoringen zonder vergunning toegestaan tot een oppervlakte van 250m² en een diepte van 50cm.

Op basis van deze gegevens is de matrix aangepast waarin is af te lezen voor welke gebieden in Oisterwijk welke oppervlakte- en dieptegrens geldt. Deze is toegevoegd als bijlage 3.

3.4 GEMEENTELIJKE ONDERZOEKSAGENDA

Waar opgegraven wordt, worden keuzes gemaakt. Een inhoudelijke norm voor wat gemeenten wel en niet zouden moeten bewaren, bestaat echter niet. Een onderzoeksagenda, ook wel een selectieagenda genoemd, biedt dan hulp.

In Nederland is door het rijk geïnventariseerd wat we wel en niet precies weten over de verschillende perioden in ons land. Die gegevens staan in de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA). Hiervoor is geïnventariseerd wat de stand van kennis is op lokaal, regionaal en nationaal niveau. Dit is gedaan voor zowel archeologische perioden als een breed scala aan thema's. Voor elke periode en thema is geïnventariseerd wat er op deze drie kennisniveaus aan informatie aanwezig is. Die stand van kennis is vervolgens gewaardeerd met een 1 (weinig bekend), 2 (gemiddelde bekendheid) of 3 (zeer bekend).

Inmiddels is de NOaA ingrijpend geactualiseerd. De keuzes van de gemeentelijke onderzoeksagenda zijn echter nog steeds van toepassing. Voor de actualisering van het beleidsplan zijn de eerder vastgestelde thema's nogmaals voorgelegd aan de stakeholders. Zij gaven aan dat er meer aandacht voor ondergrondse

bouwhistorische waarden dient te komen, waarbij het hier concreet gaat om historische kelders in de gemeentelijke dorpskernen. Een andere ontwikkeling die van invloed is geweest op de selectie van periodes, is de ontdekking van een bijzondere vindplaats net buiten de historische kern van Oisterwijk. Hier werden in 2010 bijzondere sporen uit de IJzertijd en de Late Middeleeuwen ontdekt, wat tevens de oudste gevonden nederzettingssporen van de dekzandhoogte zijn waarop de historische dorpskern van Oisterwijk ligt. De sporen vormen niet alleen het bewijs van het bestaan van Oisterwijk vóór 1200, maar vertellen ons ook veel over de ontwikkeling van Laatmiddeleeuwse dorpskernen. Daarom is besloten om ondergrondse bouwhistorische waarden uit de Late Middeleeuwen toe te voegen aan het beleidsplan.

Wat betreft periodes leidt dit tot de volgende selectie:

Geselecteerd:

- Laat Paleolithicum - Mesolithicum (35000 - 6450 v C)
- Late Bronstijd t/m Midden IJzertijd (1100-250 v C)
- Late IJzertijd - Vroeg Romeinse tijd (250 v C- 70 n C)
- Midden Romeinse tijd (70-270)
- Laat Romeinse tijd - Vroege Middeleeuwen (270-525)
- Vroege Middeleeuwen (525-900)
- Bouwhistorische waarden Late Middeleeuwen (na 900)

Niet geselecteerd:

- Paleolithicum (tot 35000 v C)
- Laat Mesolithicum- Midden Neolithicum (6450-2850 v C)
- Laat Neolithicum - Midden Bronstijd (2850-1100 v C)
- Late Bronstijd - Midden IJzertijd (525 - 900)
- Overige archeologie uit de Late Middeleeuwen (na 900)
- Nieuwe Tijd (na 1500)

De inhoudelijke thema's uit de al eerder vastgestelde onderzoeksagenda zijn hieronder beschreven:

3.4.1 RICHTING 1: EEN PROMINENTE PLAATS

Het landschap als inrichtingselement

Het natuurlijke landschap van Oisterwijk is van grote invloed op de inrichting en het gebruik ervan geweest. Voordat de mens leerde het landschap naar zijn hand te zetten, was de natuurlijke omgeving de belangrijkste factor in de keuze voor een woonplaats of jachtkamp. Goede akkerbouwgronden waren in trek als vestigingsplaats. Beken en andere waterwegen speelden een belangrijke rol als transportroute. Tot aan de komst van de spoorwegen was vervoer over water, hoe smal en ondiep ook, de belangrijkste en goedkoopste manier van transporteren. Dat bracht met zich mee dat de controle over land- en waterwegen van essentieel belang was en zelfs ook geld kon opleveren door middel van tolheffing.

Daarnaast was een waterrijke omgeving met beken en vennen al sinds de prehistorie van belang als plaats die omgeven was met mysteries. Dit is de zone waar de overgang van de wereld van de levenden en die van de geesten elkaar raakten. Om voorspoed te bewerkstelligen waren dit de uitgelezen plekken om offergaven achter te laten. Diverse vondsten van bijvoorbeeld stenen en bronzen bijlen die in waterplassen werden geofferd, laten zien dat de vroegere inwoners van Oisterwijk een bijzondere waarde hechtten aan deze plaatsen.

Een andere manier waarop het landschap werd gebruikt, is door de keuze voor een plek waar de doden werden begraven. De locatie van de grafheuvels zoals Hildsven en 't Haantje bijvoorbeeld zal een extra dimensie hebben gegeven, aangezien deze op een hoogte zijn opgeworpen. Dezelfde grafheuvelgroep kan een rol hebben gespeeld als 'landmark', waarmee een claim op het landschap kon worden aangeduid. Die claim op het landschap speelt door in de IJzertijd en misschien ook bij jongere grafvelden. Helaas zijn deze contexten met uitzondering van Molenakkers vooralsnog niet bekend. In de Late Middeleeuwen worden er prominente bouwwerken opgericht, zoals de motte Ter Borch en het jongere kasteel Durendaal. Daarmee komen we ook op thema's als bescherming en strijd: een plaats die het waard is om voor te vechten. De bescherming is zeker een element dat verscholen zit in de in de gemeente gebouwde schansen uit de Nieuwe Tijd. In dit kader is de kerkelijke macht ook een factor van belang. Er werden vanaf de vroege Middeleeuwen kerken gebouwd en kloosters gesticht. Een voorbeeld van de laatste categorie is die aan de Poirtersstraat in Oisterwijk.

Vragen die door middel van archeologisch onderzoek bij dit thema beantwoord kunnen worden, richten zich bijvoorbeeld op de ligging van de nederzettingen/grafvelden. Waarom juist daar? Hoe was het landschap hierop van invloed? Wanneer vangt het gebruik aan en tot wanneer loopt dit door? Zijn er veranderingen in het gebruik te constateren? Voorbeelden zijn het urnenveld en de nederzetting op de Molenakkers. Ook als er later gebouwen en nederzettingen verrijzen, is het landschap daarop van invloed. In hoeverre is macht en status daar aan af te lezen? Waarom staan de gebouwen daar waar ze worden aangetroffen? Welke andere uitingen van macht en status zijn aan te treffen, en wat zegt dit over de sociale verhoudingen?

Onderzoek in Moergestel op de Zelt heeft bijvoorbeeld een blik gegund op de locatiekeuze in de IJzertijd en Romeinse tijd. In eerste instantie lijkt dat hier de vruchtbaarheid een belangrijk element in is geweest. Maar misschien hebben ook andere factoren een rol gespeeld? Op welke delen van het terrein lag er mogelijk een (ritueel) taboe? De boerderijen ogen relatief eenvormig en het aantal opslagschuren of spiekers lijken ook evenredig verdeeld. Maar is dit dan ook een teken van ontbreken van sociale stratificatie? En is dit ook een teken dat deze locatie geen centrumfunctie heeft gehad?

3.4.2 RICHTING 2: PRODUCTIEF VERLEDEN

Landbouw is vanaf de late Steentijd tot op heden een belangrijke bron voor levensonderhoud geweest. De mens heeft al het mogelijke gedaan om het landschap geschikt te krijgen voor bewoning en (agrarische) bewerking. Het beheersen van het landbouwproces, zowel technisch als organisatorisch, vertelt ons veel over de vroegere inwoners van Oisterwijk. Waar in de IJzertijd vooral sprake was van zelfvoorziening, is er een omslag in de Romeinse tijd merkbaar naar surplusproductie. Deze overproductie kon hebben plaatsgevonden door een omvorming van de rurale context tot een proto-villa systeem. Uitingen van productie door gebruik te maken van landschappelijke elementen zijn de watermolens. Een mooi voorbeeld hiervan is de uit de zeventiende eeuw daterende watermolen Ter Borch.

Bij dit thema kunnen vragen beantwoord worden die zich richten op het ontstaan van landbouwproductie, de uitingsvormen daarvan, de producten en de ontwikkelingen daarvan in groei van macht en status. Wat werd er verbouwd, waar werd dat voor gebruikt? Is er op het grondgebied van Oisterwijk in de Romeinse tijd al een ontwikkeling op gang naar surplusproductie? Welke andere productievormen kende Oisterwijk, op welke wijze ontstonden deze en hoe ontwikkelden ze zich?

Reconstructie van een Romeinse boerderij

3.5 DOEL ONDERZOEKSAGENDA, VOOR WIE?

De onderzoeksagenda van de gemeente Oisterwijk is bedoeld voor twee verschillende groepen. Allereerst is daar natuurlijk de gemeente Oisterwijk zelf. De geselecteerde kennisthema's dragen bij aan het versterken van de identiteit. Ze kunnen immers een hoofdstuk toevoegen aan het verhaal van Oisterwijk. Mensen identificeren zich met verhalen en deze zijn dan ook bij uitstek geschikt om te presenteren voor een groter publiek. Door verhalen voelen mensen zich meer verbonden met de plek waar zij wonen en dit creëert een gevoel van trots.

Niet alleen werpen deze thema's meer licht op het verhaal van Oisterwijk, ze vormen ook een mooi startpunt voor de nieuwe manier van werken die de Omgevingswet voorschrijft. Deze nieuwe wet bundelt de wetgeving voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Uitgangspunten zijn: minder regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk. De inhoudelijke thema's kunnen fungeren als integraal verhaal en de sectorale beleidsdoelen met elkaar verbinden. Bovendien lenen ze zich als een mooi startpunt voor samenwerken. Zij brengen immers de identiteit van Oisterwijk in beeld en kunnen worden gebruikt om beleidskeuzes te maken. Zo ontstaat er een samenhangende visie.

Ten tweede dient dit selectiebeleid ook een archeologisch-inhoudelijk doel. De geselecteerde kennisthema's vormen de basis voor wetenschappelijke onderzoeksvragen. Archeologen gebruiken die om te bepalen of een vindplaats in aanmerking komt voor verder onderzoek, en vervolgens bij het onderzoeken van de vindplaats. De wetenschappelijke vragen zorgen ervoor dat iedere geselecteerde vindplaats gericht wordt onderzocht, en zo een bijdrage levert aan de kennis over het verleden van Oisterwijk. De geselecteerde kennisthema's worden vertaald in wetenschappelijke vragen, specifiek gericht op de archeologische beroepsgroep die ermee zal werken.

DEEL 2

ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGS- KAART GEMEENTE OISTERWIJK

4 Inleiding

4.1 ALGEMEEN

Sinds 2010 beschikt de gemeente Oisterwijk over een archeologische verwachtingskaart. Aan de gebieden met bekende en verwachte archeologische waarden die op basis van de kaart gedefinieerd worden, zijn beleidsadviezen gekoppeld. De kaart dient als handvat voor de inpassing van archeologie in de planvorming. De conditie archeologie wordt zo al in een vroeg stadium meegewogen, waardoor de kans dat tijdens de uitvoering onverwacht archeologische resten gevonden worden veel kleiner wordt. Bovendien verschaft deze bij toekomstige planvorming en -uitvoering inzicht in de aanwezigheid en het karakter van archeologische resten.

4.2 DOELSTELLING

Het doel van het onderzoek is om te evalueren hoe de in 2010 opgestelde archeologische verwachtingskaart tot nu toe heeft gefunctioneerd en - indien nodig - deze aan te passen op basis van de archeologische resultaten die in de tussentijd zijn gedaan.

De archeologische verwachtingskaart is als bijlage 1 meegeleverd op A0-formaat (digitaal). In het beleidsplan zelf is een catalogus opgenomen met de binnen de gemeente bekende vindplaatsen. De datering van archeologische en geologische perioden zijn opgenomen in hoofdstuk 13 en in een verklarende woordenlijst (hoofdstuk 11).

5 Bronnen en methodiek

5.1 INLEIDING

De in 2010 opgestelde archeologische verwachtingskaart van de gemeente Oisterwijk is gemaakt met behulp van de toen beschikbare archeologische informatie. De archeologische onderzoeken die sinds 2010 op basis van deze verwachtingskaart hebben plaatsgevonden, hebben nieuwe informatie opgeleverd over het archeologische bodemarchief in de gemeente Oisterwijk. Deze informatie is gebruikt om de oude kaart te actualiseren. Het onderzoek hiervoor is uitgevoerd in een aantal fasen dat uiteindelijk heeft geleid tot een advies op basis waarvan de archeologische verwachtingskaart zal worden aangepast:

1. Inventarisatie en analyse van alle archeologische onderzoeken die naar aanleiding van het in 2010 vastgestelde beleid zijn gedaan;
2. Raadpleging van stakeholders.

5.2 TOTSTANDKOMING ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART 2010

Voor het maken van een archeologische verwachtingskaart voor de gemeente Oisterwijk is een database samengesteld met alle bekende archeologische vindplaatsen. Ook werd tijdens deze fase informatie verzameld over het onderzoeksgebied door het bestuderen van archeologische literatuur, bodemkundige- en geomorfologische kaarten, hoogtemodellen etc. Op basis van het opgeschoonde gegevensbestand en de verzamelde informatie over het onderzoeksgebied is per landschappelijke eenheid de archeologische verwachting opgesteld. De gegevens voor de conceptkaart zijn afkomstig uit het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumenten (RACM), dhr. W. de Bakker, dhr. A. van Dorp, dhr. B. Keasberry, dhr. A.A.M. Smits en dhr. A. Wolfs. De kaart geeft een vlakdekkend inzicht in de (verwachte) dichtheid van archeologische vindplaatsen binnen het grondgebied van de gemeente. Deze conceptkaart is vervolgens voorgelegd aan en besproken met de gemeente en lokale amateurarcheologen. Ook bij de totstandkoming van de kaart in 2010 is er dus al gebruik gemaakt van stakeholdersessies.

5.3 AANPAK ACTUALISATIE 2018

De centrale vragen bij de herziening van het archeologiebeleid en de daarbij horende verwachtingskaart zijn: hoe heeft het beleid tot nu toe gefunctioneerd, welke resultaten zijn geboekt en welke eventuele aanpassingen moeten worden gedaan? Om hierop antwoord te kunnen geven, zijn alle archeologische onderzoeken die naar aanleiding van het huidige beleid hebben plaatsgevonden in een database gezet. Het betreft 91 onderzoeks- en vondstmeldingen afkomstig

uit de periode 2010 tot en met nu. Hiervoor zijn de zaakidentificatienummers uit Archis 3 gehaald en verder aangevuld met informatie uit Archis 2, Dans Easy en de archeologisch rapporten en selectiebesluiten van de gemeente Oisterwijk. Ook is er gebruik gemaakt van het gemeentelijk archief. Bij het analyseren van deze gegevens is er niet alleen gekeken naar de uitkomsten en selectiebesluiten - wel of geen vervolgonderzoek - maar ook naar de waarde-archeologie die volgens de archeologische beleidskaart op het plangebied van toepassing was. Andere aspecten die in kaart zijn gebracht, zijn de specifieke archeologische verwachtingen per tijdsperiode en de aard van de onderzoeken die hebben plaatsgevonden. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat niet alle onderzoeksmeldingen in de tabel zijn uitgewerkt. Archeologische begeleidingen, opgravingen, boor- en proefsleuvenonderzoeken hebben voorrang gekregen op bureauonderzoeken, omdat veldonderzoek in tegenstelling tot bureauonderzoek bodemgebonden informatie kan opleveren en daardoor bruikbaar is bij analyses van het actuele beleid. Ook was van een aantal meldingen het rapport niet voorhanden.

Op basis van de geanalyseerde gegevens is een advies uitgebracht waarin is beschreven welke wijzigingen dienen te worden doorgevoerd. Dit is vervolgens voorgelegd aan stakeholders, afkomstig van de afdelingen Monumentenzorg, ruimte en erfgoed binnen de gemeente Oisterwijk, de monumentencommissie, Heemkundekring De Kleine Meijerij en The Missing Link erfgoedadvies.

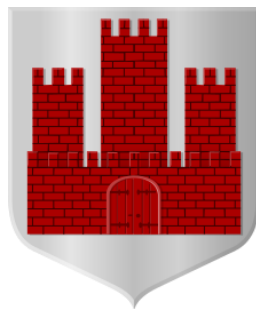
6 De gebiedsbeschrijving

6.1 INLEIDING

Het grondgebied van de gemeente Oisterwijk bevindt zich centraal in de provincie Noord-Brabant, ten oosten van Tilburg. Die oostelijke positie zit nog steeds in de plaatsnaam gevat. De gemeente bestaat in volgorde van aantal inwoners uit de kernen Oisterwijk, Moergestel en Heukelom. Verder zijn er een aantal buurtschappen zoals Roond en De Logt. Het onderzoeksgebied omvat het gehele grondgebied van de gemeente en heeft een oppervlak van circa 65 ha, waarvan ongeveer 2% wateroppervlak. Gemiddeld ligt de gemeente op 10m +NAP.

De ondergrond van de gemeente maakt deel uit van het Brabants dekzandgebied. Dekzandruggen, afgewisseld met vlakke dekzandgebieden, landduinen en beekdalen bepalen in geomorfologisch opzicht het landschappelijk beeld. De beken zijn: de Reusel of Achterste Stroom en de Nieuwe Leij of Voorste Stroom. Zij vormen uiteindelijk tezamen de Esschestroom of Run, die in de Dommel uitmondt. In de Esschestroom mondt de Rosep uit.

Continuïteit: Huidig wapenschild van de gemeente Oisterwijk en een dertiende-eeuws Schepenzegel van het *oppidum liberum* Oisterwijk.

6.2 GEO(MORFO)LOGIE EN BODEM

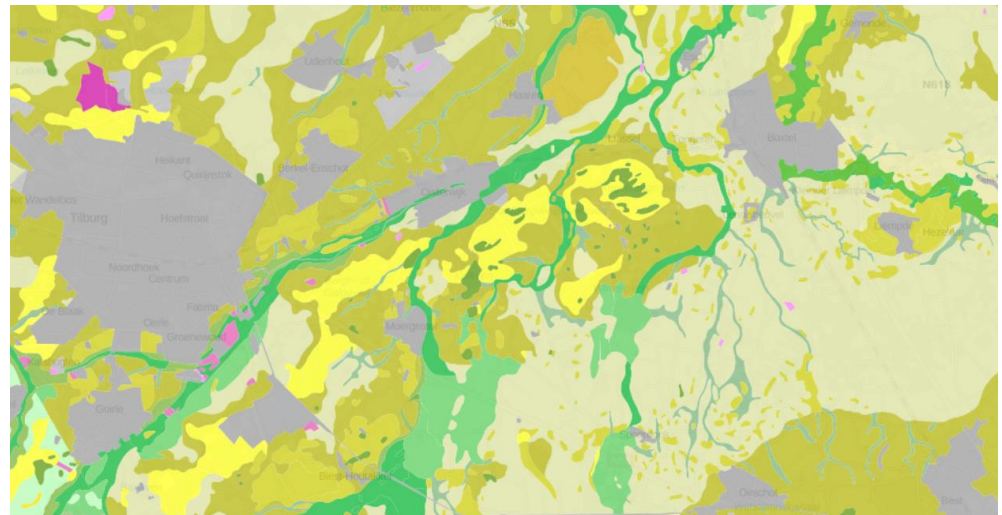
Om uitspraken te doen over de archeologische verwachting vormt een analyse van het landschap een belangrijk uitgangspunt. Belangrijke fysische variabelen van een landschap zijn: geologie, geomorfologie, bodem en waterhuishouding. Aan de basis van deze sterk aan elkaar gerelateerde variabelen liggen geologische processen waarin het landschap is ontstaan. Over langere perioden worden deze geologische processen gestuurd door het klimaat en de veranderingen hierbinnen. Voor de interpretatie van het huidige landschap zijn de klimaatontwikkelingen en

de hiermee verbonden geologische processen dan ook van groot belang (Berendsen, 1997 en 1998).

6.2.1 GEOLOGIE

Oisterwijk maakt deel uit van het in het Laat Pleistoceen gevormde Brabants dekzandgebied. In het Holoceen is het gebied onder invloed van de zeespiegel stijging doorsneden door beekdalen, waaronder dat van de nog bestaande Esschestroom en de Dommel. Belangrijk voor de interpretatie van het huidige landschap zijn met name de ontwikkelingen tijdens het Kwartair (Pleistoceen en Holoceen).

Geologische kaart van de regio

Bron: Kaartbank, provincie Noord-Brabant.

Het Pleistoceen

De oudste afzettingen die in de regio dagzomen, stammen uit de laatste ijstijd, het Weichselien (116.000 tot 11.500 jaar geleden). Tijdens de ijstijden heersten in Nederland periglaciale omstandigheden, vergelijkbaar met de toendra's die tegenwoordig nog bestaan in Siberië. Door het ontbreken van vegetatie kon op grote schaal verstuiving plaatsvinden. Door de noordwestelijke winden werd in grote delen van Nederland vanuit het drooggevalen bekken van de Noordzee, de rivierdalen en het randgebied van het landijs een, soms metersdik, pakket zand afgezet. Tijdens het laatste deel van het Weichselien steeg de temperatuur en nam de begroeiing toe. De verstuiving werd hierdoor meer lokaal, door de toegenomen begroeiing werd het opgewaaide (eolische) dekzand op een aantal plaatsen vastgehouden en ontstonden zogeheten dekzandruggen. Deze eolische afzettingen zijn grotendeels bepalend voor de vorm van het huidige landschap (Berendsen, 1997).

Het Holoceen

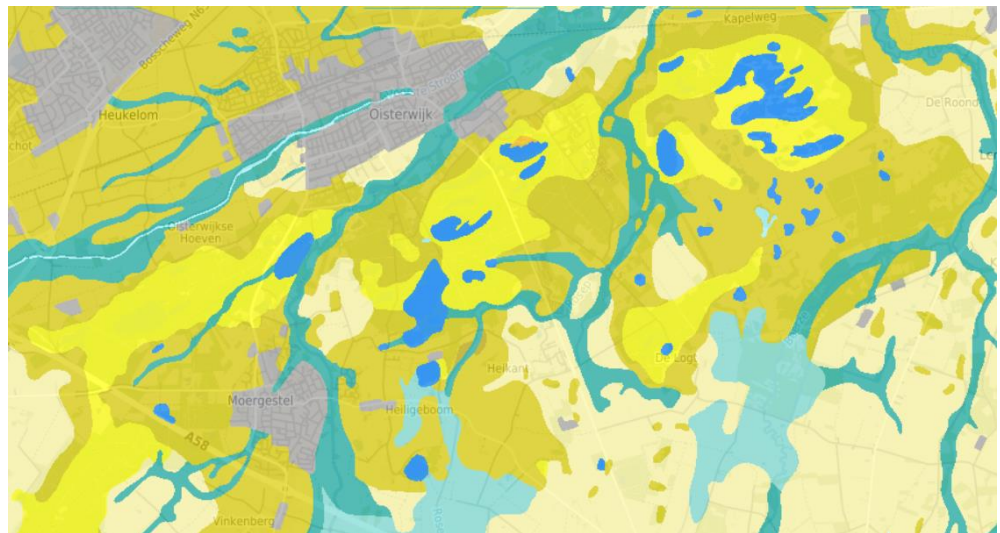
Het Holoceen is de warmere periode die ongeveer 10.000 jaar geleden begonnen is en tot op de dag van vandaag voortduurt. In het Holoceen vonden geen grote natuurlijke wijzigingen van het reliëf meer plaats. Onder invloed van de temperatuurstijging veranderde de vegetatie van koudeminnende naar een overheersing met warmteminnende soorten. Door de gesloten vegetatie bleven de erosie en sedimentatie processen voornamelijk beperkt tot de actieve beekdalen (Berendsen, 1997/Van den Broek 1966). Indien al erosie plaatsvond, dan was dat vaak eerder door de mens dan als gevolg van een natuurlijk fenomeen. Het in Oisterwijk en omgeving voorkomende stuifzand kan deels hiermee te maken hebben. Tenslotte zijn er de veen- en kleiafzettingen in de laaggelegen beekdalen.

6.2.2 GEOMORFOLOGIE

Het landschap in de gemeente Oisterwijk heeft door geologische processen, klimaatsveranderingen en menselijke activiteiten een wisselend karakter. Op de geomorfologische kaart zijn duidelijk de verschillende eenheden te zien (Staring Centrum/RGD, 1989). Kenmerkend voor het gebied zijn de volgende geomorfologische eenheden (kaartbijlage 1):

- Dekzandruggen;
- Dekzand vlaktes;
- Beekdalen;
- Overstromingsvlakte;
- Stuifzandgebied.

Geomorfologische kaart van Oisterwijk

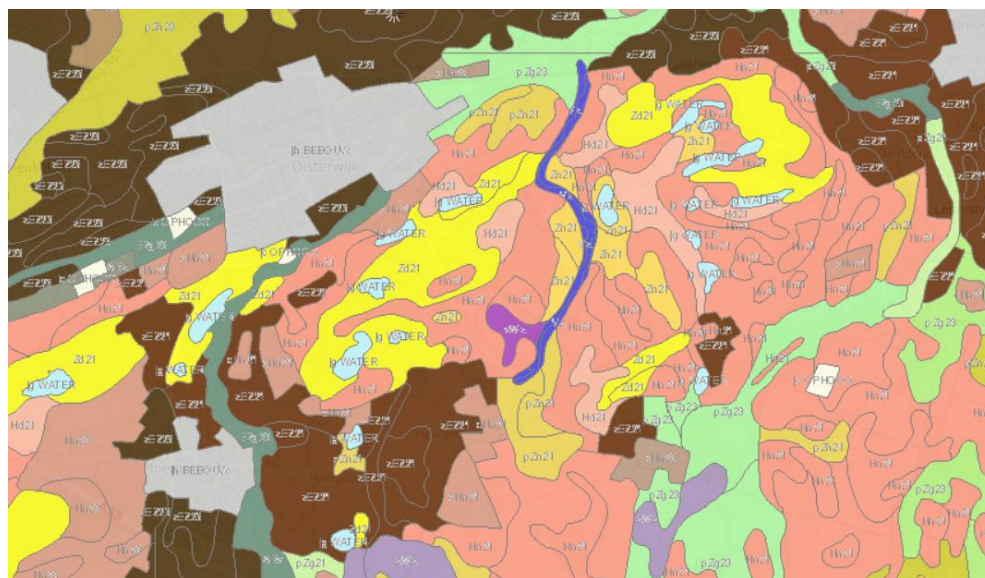

Bron: Kaartbank, provincie Noord-Brabant.

6.2.3 BODEM

De bodemopbouw van het grondgebied wordt in grote lijnen bepaald door de geologische opbouw. Na de laatste ijstijd (vanaf circa 10.000 jaar geleden) steeg de gemiddelde jaartemperatuur en veranderde de vegetatie van een boomloos toendralandschap naar een dichte loofbosbegroeiing. Hierdoor werd verdergaande verplaatsing van zand tegengegaan en kon bodemvorming optreden. Tenzij in later periode natuurlijke of antropogene verstoring heeft plaatsgevonden zijn deze bodems of een deel ervan nog in de ondergrond te herkennen. Om de bodemgesteldheid in kaart te brengen is gebruik gemaakt van de bodemkaart van Nederland: blad 45 west 's Hertogenbosch, blad 50 oost Tilburg & blad 51 west Eindhoven, (Stiboka, 1984).

Bodemkaart van Oisterwijk

Bron: Kaartbank, provincie Noord-Brabant.

Het grondgebied van de gemeente Oisterwijk bestaat voor het grootste deel uit podzolgronden. Deze gronden ontstaan van nature in goed ontwaterde zandgronden. In een deel van de gevallen is hierop door eeuwenlange bemesting een dik humeus dek ontstaan (esdek). Deze gronden worden enkeerdgronden genoemd. Er wordt een onderscheid gemaakt in hoge enkeerdgronden, ontstaan op de hogere delen van het landschap, en lage enkeerdgronden, waar het esdek tot in de lagere delen van het landschap is uitgebreid.

Verder komen in de gemeente beek-, gooreerdgronden en veengronden voor die ontstaan zijn in de nattere lager gelegen delen. Tot slot worden nog duinvaaggronden aangetroffen. Dit zijn zeer jonge bodems, die in het in Oisterwijk gelegen stuifzandgebied Kempsche Heide voorkomen.

Het resterend deel van het gemeentelijk grondgebied bestaat uit dorpskernen en infrastructuur.

Binnen het gemeentelijk grondgebied zijn verschillende bodemtypes vertegenwoordigd. In relatie tot de voorkomende geomorfologische eenheden is het grondgebied verdeeld in 5 zones (kaartbijlage 1):

- Dekzandruggen (al dan niet bedekt met esdek)
- Beekdalen
- Overstromingsvlakte
- Dekzandvlaktes
- Stuifzand

Dekzandruggen

Hieronder vallen alle hooggelegen dekzandruggen. De ruggen worden van elkaar gescheiden door de beekdalen en dekzandvlaktes. De bodem bestaat hier oorspronkelijk uit podzolgronden. In veel gevallen is in de Middeleeuwen op de podzolbodem een esdek ontstaan. Hier komen hoge zwarte- en bruine enkeerdgronden voor. Doordat de es de oorspronkelijke bodem heeft afgedekt, is hier veelal sprake van een intact bodemprofiel. Voorbeelden zijn Heisteeg en ook delen in Bos en Vennen.

Beekdalen

Onder een beekdal wordt verstaan de beek zelf, de beekdalbodem en de beekdalhellingen. De beekdalbodem is ten opzichte van de omgeving laag gelegen en kenmerkt zich door periodieke overstromingen en door erosie en sedimentatie van de beek. De beekdalbodem biedt plaats aan de huidige beek, maar ook kunnen voorgangers ervan in de vorm van restgeulen en afgesneden meanders worden aangetroffen. De beekdalhellingen vormen de overgangszone naar de aangrenzende, hoger gelegen landschappelijke zones buiten het beekdal, zoals de dekzandruggen. In Oisterwijk zijn nog een aantal beekdalen actief. Het betreft o.a. de Beerze, de Reusel of Achterste Stroom, de Nieuwe Leij of Voorste Stroom, die beide de Esschestroom of Run gaan vormen. In de Esschestroom mondt tevens de Rosep uit. De droge dalen zijn voor een deel opgevuld met colluvium (hellingmateriaal) of veen. In de beekdalen bevinden zich beekerd- en gooreerdgronden, gronden die ontstaan onder vochtige omstandigheden. Plaatselijk komen ook lage enkeerdgronden voor, daar waar het esdek tot in de lagere delen van het landschap is uitgebreid.

Overstromingsvlakte

In het oosten van de gemeente Oisterwijk, nabij de beekdalen bevindt zich een inundatie- of overstromingsvlakte, dit is een lager gelegen deel dat in het verleden bij hoog water in de beken overstroomde. Er bevinden zich hier beekerd- en gooreerdgronden, maar ook lage enkeerdgronden.

Dekzandvlaktes

Het betreft hier de soms uitgestrekte vlaktes, die tussen de dekzandruggen gelegen zijn. De meest karakteristieke kenmerken van dit gebied zijn de lemige zandbodems en de vlakke ligging van het terrein. De gronden die hier aangetroffen worden zijn veldpodzolgronden en laarpodzolgronden. Hoewel deze gronden ontstaan zijn in natte omstandigheden, bezitten ze toch een diepe ontwatering. Omdat de gronden niet, zoals op hoger gelegen delen, afgedekt zijn door esdekken is de conservering van deze bodems vaak minder.

Stuifzand

Op de voormalige Kempsche Heide, ten oosten van Oisterwijk, is een stuifzandgebied met een aantal vennen. Tegenwoordig staat het (natuur)gebied bekend als Kampina. Zandverstuivingen ontstonden in het verleden doordat de heidevelden te veel werden afgeplagd. De heideplaggen werden bijvoorbeeld gebruikt om te vermengen met mest en op de akkers uit te rijden. Als er teveel plaggen werden afgehaald, kon de hei zich niet meer herstellen. De wind zorgde ervoor dat het stuifzand zich steeds verder verspreidde waardoor de zandverstuiving steeds groter werd. Omdat deze gronden nog vrij jong zijn heeft hierin vrijwel geen bodemvorming opgetreden. Hier worden zogenaamde vaaggronden aangetroffen. Soms worden onder de verstuiving nog restanten van een oude bodem aangetroffen, maar meestal is deze uitgestoven.

Kampina: heide met veen

7 Archeologisch kader en de archeologische vindplaatsen

7.1 INLEIDING

Voor de verwachtingskaart is gebruik gemaakt van de al bekende archeologische vindplaatsen om de op landschappelijke variabelen gebaseerde kaart te checken en te nuanceren. Voor een aantal complextypen uit met name de Middeleeuwen en Nieuwe tijd (zoals kerken, woonplaatsen, molens, dijken etc.) is de locatiekeuze minder afhankelijk van landschappelijke variabelen dan voor nederzettingen uit de prehistorie t/m de vroege Middeleeuwen. Er is hier dus geen duidelijke relatie tussen landschap en vindplaats. Deze vindplaatsen zijn niet meegenomen bij het bepalen van de archeologische verwachting, maar staan wel op de kaart.

7.2 BEWONINGSGESCHIEDENIS

Het grondgebied van de gemeente Oisterwijk herbergt alle elementen die een aantrekkelijke leef- en werkomgeving bieden: nu en ook in het verleden. Er was zowel water aanwezig in de beken die het landschap doorsnijden als voldoende hoge grond om de voeten droog te houden. Deze locaties met verschillende hoogtes waren ideale zones om vanuit te jagen. Duidelijk is dan ook het voorkomen van met name vuursteen vondsten van deze jagers/verzamelaars in deze zones zo te verklaren. De oudste vondsten dateren uit het (Late) Paleolithicum, het laatste deel van de oude steentijd. De hogere, maar niet te droge delen waren ideale zones om landbouw te plegen. In veel gevallen gebeurt dat daar nog steeds, tenzij de huidige bebouwing dat onmogelijk heeft gemaakt. Die bebouwing is niet iets van het recente verleden, maar kan al teruggaan op bewoning uit de Brons- of IJzertijd. Opvallend is dat de Romeinse bewoning veel minder grijpbaar lijkt. Oisterwijk zal wellicht wel in die periode een belang hebben gehad als doorgangsgebied. In de Middeleeuwen ontstaan rond de kerken de huidige dorpen. In alle periodes zullen de beken als economische, ideologische en landschapsfactor van belang zijn geweest. Zeker in de meer recente periodes is men in staat het water in te dammen en de laagste gronden ook voor gebruik geschikt te maken.

7.3 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN

Oisterwijk kenmerkt zich door een gevarieerd landschap, een streek die voor jagers-vissers-verzamelaars en vroege landbouwers gunstige verblijfsvoorwaarden bood. Uit de gemeente Oisterwijk zijn bewoningssporen bekend vanaf het Paleolithicum tot in de Nieuwe tijd. Al moet wel gesteld worden dat de vroegste

datering gebaseerd is op vuursteenvondsten die niet nader gedateerd kunnen worden dan in de gehele periode waarin de mens van dat materiaal gebruik heeft gemaakt.

Op basis van de gegevens uit ARCHIS 2 zijn uit het onderzoeksgebied 106 waarnemingen, zeven vondstmeldingen en zeven terreinen met een archeologische status, vastgelegd op de Archeologische Monumenten Kaart, bekend¹. Overigens betreft geen van deze zogenaamde AMK-terreinen een wettelijk beschermd monument. Bij nadere bestudering blijkt dat een aantal meldingen van dezelfde of nabijgelegen locatie afkomstig is. Uit de ARCHIS 2-meldingen van waarnemingen, vondstmeldingen en monumenten zijn op deze wijze 86 vindplaatsen samengesteld. Alle vindplaatsen worden behandeld in de achter in dit rapport opgenomen catalogus. De hier besproken database bevat alleen archeologische vindplaatsen. De historisch-geografische elementen (landscheidingen, wegen, sloten etc.) worden hier niet behandeld. De belangrijkste elementen zullen wel op de kaart worden aangegeven. Hierbij is één uitzondering, namelijk de vermoede locatie van een zogenaamd Celtic Field, een landindeling waarbij kleine akkers werden omgeven door eigen walletjes. Een typische vorm van landgebruik uit de IJzertijd en Vroeg Romeinse tijd.

Voorbeeld van een Celtic Field: afwijkende begroeiing op de voormalige walletjes rond de raatakkers.

¹ Voor een overzicht hiervan, zie de catalogus (hoofdstuk 12) in dit rapport.

De 86 verschillende vindplaatsen zoals geregistreerd in Archis 2 in de gemeente Oisterwijk stammen uit de periode Paleolithicum tot de Nieuwe tijd. Sommige daarvan zijn in verschillende perioden bewoond, zodat ook van 116 vindplaatsen gesproken zou kunnen worden. Echter het belang ligt hier vooral bij de plaats waar iets is aangetroffen. Gevolg hiervan is dat uiteindelijk 76 unieke locaties overblijven die als unieke vindplaatsen in de catalogus van Oisterwijk kunnen worden opgenomen.

De vindplaatsen zijn weergegeven op de verwachtingskaart (bijlage 1). Er is zoveel mogelijk geprobeerd om aan de vindplaatsen een complextype toe te wijzen. Dit betreft de archeologische interpretatie van de context waarin vondsten of sporen hebben gefunctioneerd. Binnen Oisterwijk zijn de volgende categorieën bekend:

- Nederzetting
- Motte
- Versterkt Huis
- Kasteel
- Celtic Field
- Grafheuvel
- Urnenveld
- Grafveld
- Kerk
- Depot
- Onbekend

In de Vroege Steentijd (Paleolithicum) zijn vijf vindplaatsen gedateerd. Het gaat in alle gevallen om een onbekend complex, en tevens vaak om een enkel stuk of concentratie van niet nader dateerbaar vuursteen. Het gaat hier om vondsten van vuursteenbewerking of werktuigen die over een langere periode in de Steentijd in gebruik zijn geweest. Enkele typische artefacten uit de periode zijn wel aangetroffen. Echter van één is het mogelijk dat deze door aangevoerde grond ter plaatse is gemaakt.

Over de Midden Steentijd (Mesolithicum) is net zo min iets duidelijk. Hier betreft het 14 vindplaatsen. In hoeverre het hierbij ook om sporen van basiskampen gaat, een zeer specifieke nederzetting, is op basis van de vondsten alleen niet met zekerheid te stellen. Het zijn vindplaatsen die net als bij de Vroege Steentijd locaties betreffen waar vuursteen is aangetroffen.

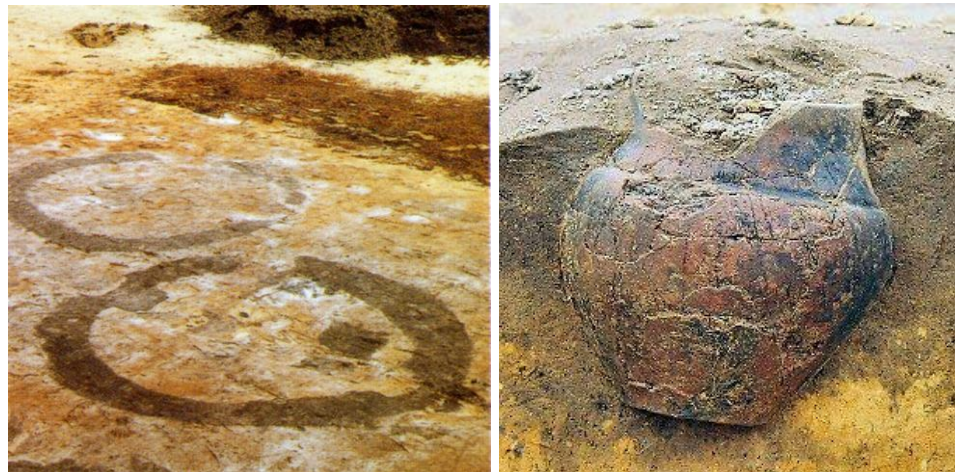
Opvallend is het hoge aantal vondsten uit de Late Steentijd (Neolithicum). Hierbij is slechts in één geval duidelijk dat het om een nederzetting gaat. Hierbij is niet het neolithische materiaal gerekend wat als 'bijvangst' van een laatmiddeleeuws kasteelterrein komt. Een aantal van de vondsten betreffen los aangetroffen (vuur)stenen bijlen. Hierbij kan het in sommige gevallen gaan om ritueel gedeponeerde offergaven, bijvoorbeeld in woeste gronden of beekdalen. In

andere gevallen betreffen het vinden van handgevormd aardewerk. Wanneer dit kleine fragmenten betreft is een nadere datering dan Neolithicum-IJzertijd niet mogelijk. Hiermee kan er dus een overtrokken positief beeld zijn over het totaal aantal vindplaatsen dat daadwerkelijk in deze periode hoort.

Het hierboven geschetste beeld van het Neolithicum geldt ook grotendeels voor de Bronstijd. Alleen bij enkele grafurnen en een bronzen bijl is het zeker dat de vondsten uit de genoemde periode dateren. Opvallend is dat het hierbij dan om zeer specifieke rituele vindplaatsen gaat: depots en graven. Blijkbaar is er daarmee minder duidelijkheid over de bijbehorende nederzettingen.

Het aantal vindplaatsen blijft tot de IJzertijd aanbreekt relatief stabiel. Vanaf de Brons- en IJzertijd zijn er gegevens beschikbaar over het dodenbestel, in de vorm van urnenvelden (Molenakkers; Voorste Stroom).

Voorbeelden van kringgreppels rond voormalige grafheuveltjes in een urnenveld (links) en een begraven urn met crematieresten centraal onder de grafheuvel (rechts).

Dit zijn grafvelden met crematieresten, vaak begraven onder een grafheuvel en al of niet met een grafurn. Dergelijke locaties kunnen lang in het landschap herkenbaar zijn geweest en een belangrijke markering zijn geweest voor het gebruik van het landschap en de claims die daarop werden gelegd. Soms is de plek nog steeds met mystiek omgeven, wat kan blijken uit volksverhalen.

In de Romeinse tijd neemt de bewoning in Noord-Brabant toe. Dit past in het landelijke beeld dat we hebben van deze periode. Voor het eerst ontstaan er steden, al liggen die voor Oisterwijk wel op enige afstand. De afstand wordt wel korter doordat er wegen worden aangelegd, waarbij ook de rurale gebieden worden ontsloten. Uit Oisterwijk zijn 22 vindplaatsen uit de Romeinse tijd bekend. Het betreft alle gevallen landelijke nederzettingen. Het is niet helder of hierbij ook sprake is van de resten van een (proto-)villacomplex. Een villa was een herenboerderij waaromheen land, voorraadschuren, het onderkomen voor

het personeel en de stallen voor het vee lagen. Dit type complex ontstaat door directe Romeinse invloed. De inheemse nederzettingen zijn meer een voortzetting van het patroon zoals dat in de IJzertijd al ontstond van gegroepeerde boerderijen met schuurtjes of spiekers, soms omgeven door een omheining. Er is ook mee te rekenen dat in de Romeinse tijd het landschap net als in de voorgaande perioden nog voor rituele deponeringen werd gebruikt.

Uit de Middeleeuwen is het hoogste aantal vindplaatsen bekend. De relatief zeldzame periode van de Vroege Middeleeuwen is met 16 vindplaatsen vertegenwoordigd en de Late Middeleeuwen met 31. Bij de laatste periode gaat het deels om nog steeds bestaande locaties, zoals de dorpskernen met kerk en om een kasteelterrein. In ieder geval gaat het in vrijwel alle gevallen om nederzettingssporen. In sommige gevallen schemert hier de beheersgebieden van de lokale feodale heren door. Een voorbeeld is de motte van kasteel Terborg.

Voorbeeld van een motte: heuvel met woontoren en een voorhof.

De 28 vindplaatsen uit de Nieuwe tijd zijn in de meeste gevallen voortzettingen van de nederzettingen uit de Late Middeleeuwen. De toename van het aantal vindplaatsen is te verklaren doordat de mens steeds beter in staat is het landschap naar zijn hand te zetten. Voorheen onbruikbare locaties blijken met aanpassingen wel geschikt te maken te zijn. Bovendien is de toename van de gemiddelde bevolking er ook debet aan dat steeds meer grond in gebruik wordt genomen voor wonen en werken.

Uitsnede van de kern van Oisterwijk en de locatie van Durendaal in 1900.

Bron: Topografisch-Militaire kaart uit 1900.

7.4 CONCLUSIE

Hoewel uit de gemeente een gemiddeld aantal vindplaatsen bekend is, kan slechts van weinig het complextype met enige zekerheid bepaald worden. In veel gevallen betreft het vindplaatsen die samenhangen met een rurale functie. Vindplaatsen met uitsluitend slecht dateerbare vuursteenvondsten zijn niet bruikbaar voor het verwachtingsmodel. De archeologische verwachting is bepaald door gebruik te maken van vindplaatsen in referentiegebieden. Het vindplaatsenbestand van de gemeente en de kennis van lokale amateurs dient ter controle van de archeologische verwachtingskaart.

8 Historische kernen

8.1 OPZET VAN HET DEELONDERZOEK

Het deelonderzoek historische kernen is uitgevoerd in twee fasen, die uiteindelijk hebben geleid tot een gedetailleerde indicatie op de archeologische verwachtingskaart voor de twee belangrijkste kernen² van de gemeente Oisterwijk. Hieronder wordt de gevolgde procedure beschreven:

1. Inventarisatie van bebouwingsgeschiedenis;
2. Opstellen detail verwachtingenkaarten.

Voor de eerste fase is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal³ om de aanwezigheid van historische bebouwing en stratenpatronen te kunnen achterhalen. Hierbij is gebruikgemaakt van de kadastrale minuut van 1811 - 1832.⁴ Dit is de vroegste kaart die gegeorefereerd kan worden; oudere kaarten geven vaak een vertekend beeld of een inconsistente schaal waardoor deze moeilijk aan de huidige topografie te relateren zijn. Deze oudere kaarten zijn gebruikt om kenmerkende locaties, die ook op de kadastrale minuut terug te vinden zijn, terug te vinden. Ook kan een algemeen beeld verkregen worden door deze oudere kaarten te bestuderen.

8.1.1 OISTERWIJK

Oisterwijk is gesticht in 1210 als oostelijk gelegen wijk van de parochie Tilburg. 'Wijk' is een afgeleide van het Latijnse *vicus* en betekent nederzetting of marktplaats. Het huidige centrum van Oisterwijk kenmerkt zich ook nog door een driehoekig marktplein. Oisterwijk was één van de vier delen of kwartieren van de Meierij van Den Bosch. De Meierij was op haar beurt een van de vier delen van het hertogdom Brabant,⁵ en werd bestuurd namens de Hertog van Brabant door de meier van Den Bosch. Hendrik I, hertog van Brabant, stichtte Oisterwijk in 1210 en verleende stadsrechten in 1213. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog had Oisterwijk, net als overige steden en dorpen in Brabant, zeer te lijden onder de voortdurende oorlogsdruk. Brabant vormde het grensgebied tussen het gebied dat door de Spaanse koning werd bestuurd, en de nieuwe Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Zowel Spaanse als Staatse troepen vochten om het bezit van dit hertogdom, en beide legers foerageerden in de omgeving. Vooral na de inname van Den Bosch door de troepen van de Republiek barstte de strijd om de

² De overige kern en buurtschappen zijn vooral gekenmerkt door verspreide bewoning en zijn derhalve hier niet opgenomen.

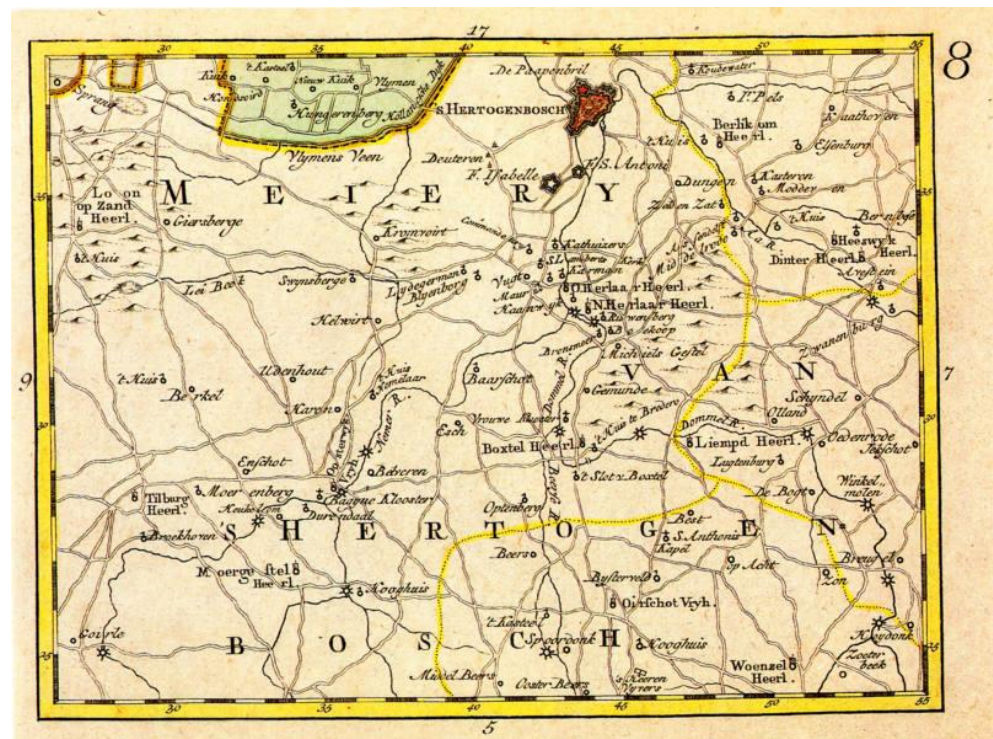
³ Zie de bronnen in de literatuurlijst voor een overzicht van geraadpleegd kaartmateriaal

⁴ www.topotijdreis.nl

⁵ De overige delen waren Brussel, Antwerpen en Leuven.

rest van de Meierij in volle hevigheid los. Pas in 1648, bij de ondertekening van de Vrede van Munster, werd het gebied officieel bij de Republiek gevoegd. Even buiten het huidige beschermd stadsgezicht werd vermoedelijk in de vijftiende eeuw het kasteel Durendaal gebouwd. De oudste vermelding van het kasteel is uit 1477. In de negentiende eeuw is het kasteel gesloopt, maar de grachten waren in 1969 nog zichtbaar.

Uitsnede uit de Reise- en Zakatlas Blad 8, Den Bosch, 1773. Van Oisterwijk staan alleen kasteel Durendaal en het Begijnenklooster aangegeven.

Bron: Reise- en Zakatlas Blad 8, Den Bosch, 1773.

8.1.2 STADSONWIKKELING

De historische kern van Oisterwijk is een AMK-terrein van zeer hoge archeologische waarde.⁶ De grenzen van het AMK-terrein lopen parallel aan de contouren van de kadastrale minuut van 1832 en zijn in de actualisatie van 2018 uitgebreid met de Middeleeuwse vindplaats bij de locatie Schoolstraat/De Weijenbergh. De historische kern is eveneens een beschermd stads- en dorpsgezicht. De vroegste archeologische vondsten binnen de historische kern betreffen materiaal uit de Nieuwe Steentijd en de Romeinse Tijd. Langs de Voorste Stroom is Romeins aardewerk aangetroffen. Het betreft losse vondsten zonder duidelijke context, zodat hier weinig concrete waarde aan gehecht kan worden.

⁶ AMK-nr 16812.

Op de oudste kadastrale kaart, die van 1832, staat de bebouwing van Oisterwijk aangegeven zoals die tegenwoordig wordt begrensd door de Hoogstraat in het noorden, de Voorstestroom in het zuiden, de Moergestelseweg in het westen en de Gemullehoekenweg in het oosten. Ten noorden van de Hoogstraat is nog percelering aangegeven, maar deze heeft geen bebouwing. Waar in 1950 grote delen bebouwd zijn, worden deze percelen op de minuut van 1832 nog als bouwland aangegeven. Buiten deze begrenzing is geen verdere bebouwing aangegeven. De percelen die daar nog zijn te identificeren, geven alle een bestemming als weiland of bouwland aan. In het midden van het gebied ligt de Lind, het driehoekig marktplein dat zich naar het westen toe vernauwt in achtereenvolgens de Dorpstraat en de Kerkstraat. De percelen op de kadastrale minuut grenzen bijna allemaal aan de Lind, aan de Dorpsstraat en Kerkstraat, en de bebouwing op deze percelen bevindt zich ook vrijwel overal aan de kant van de markt en de straten. Als omschrijving van de gebouwen is doorgaans een huis, schuur en erf aangegeven. De objecten uit het huidige MIP-bestand bevinden zich ook voornamelijk aan de Lind, Dorpsstraat, Kerkstraat en Hoogstraat.

Rond de kerk in het westen van het gebied is een min of meer cirkelvormig plein aangegeven met het bijbehorende kerkhof ten zuiden daarvan. Dit kerkhof is nog altijd in gebruik. De kerk is vermoedelijk ook gesticht in 1210, waarop begonnen is met de bouw van de eerste Middeleeuwse kerk. Deze heette toen de Sint Peter Apostel-kerk. In 1587 werd deze kerk verwoest tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Na de Vrede van Münster kon de katholieke geloofsgemeenschap alleen gebruik maken van schuurkerken, aangezien Brabant toen bij de protestantse republiek gevoegd werd. Pas met de teruggave van de kerk aan de katholieken onder Lodewijk Napoleon kon een begin gemaakt worden met de wederopbouw van de kerk, die inmiddels aan Sint Petrus in gevangenschap was gewijd: Sint Petrus' Banden. In 1894 is de huidige kerk gebouwd volgens ontwerp van Pierre Cuypers.

Uitsnede van de Lind in Oisterwijk op de kadastrale minuut van 1832. Te zien is hoe de bebouwing zich concentreert rond de Lind en centrale wegen.

Op het Bonneblad van 1868 is te zien dat er een spoorlijn is aangelegd en dat Oisterwijk inmiddels een station gekregen heeft. De spoorlijn loopt direct ten noorden van de oude kern. Zoals te verwachten valt, breidt de bebouwing zich verder uit naar het spoor dat een natuurlijke grens vormt. Op het Bonneblad uit 1900 en 1912 is duidelijk te zien dat de bewoning is opgerukt tot aan het spoor. Lange tijd blijft het gebied ten noorden van het spoor onbebouwd. De percelen ten zuiden van de historische kern blijven ook lang onbebouwd.

Op luchtfoto's uit 1944 is ook nog duidelijk te zien dat alleen de kopse delen van de percelen in het centrum bebouwd zijn. De bebouwing strekt zich al wel uit naar het spoor, en ook langs de belangrijkste uitvalswegen is lintbebouwing te zien. Pas na de Tweede Wereldoorlog is Oisterwijk gaan uitbreiden tot de huidige omvang van de bebouwde kom is bereikt.

8.1.3 OPBOUW VAN DE VERWACHTINGSKAART MET BETREKKING TOT DE KERN VAN OISTERWIJK

Op basis van de analyse van historisch kaartmateriaal en oude luchtfoto's is een aantal zones te onderscheiden binnen de bebouwde kom van Oisterwijk.

Zone 1: Oudste bebouwing

De oudste bebouwing is te vinden direct aan de Lind, de Kerkstraat en de Dorpstraat. In principe kunnen hier resten aangetroffen worden daterend uit de Late Middeleeuwen (vanaf 1050) en Nieuwe Tijd (vanaf 1500). Rond de kerk kunnen eventueel nog resten van het kerkhof uit de Middeleeuwen worden aangetroffen. Een tweede zone met bewoning daterend uit de elfde en twaalfde eeuw is bekend bij de locatie Schoolstraat/Wheijenbergh.

Zone 2: Bebouwing buiten de kern

Buiten de oudste bebouwing om is een aantal plaatsen aan te wijzen die mogelijk in de Middeleeuwen al bewoond zijn geweest. Het gaat om de gebieden rondom de motte Ter Borgh, kasteel Durendaal en de nabijgelegen vindplaats De Donk. Deze zone heeft een middelhoge verwachting gekregen.

Zone 3: Bebouwing na 1945

De delen van de bebouwde kom ten noorden van het spoor zijn pas na de Tweede Wereldoorlog bebouwd geraakt. Ook de overige gebieden buiten zones 1 en 2 zijn pas later bebouwd geraakt. Deze zone heeft dan ook een lage verwachting gekregen.

Uitsnede uit een luchtfoto uit 1944. Te zien is hoe de bebouwing zich nog steeds concentreert in de historische kern.

8.1.4 MOERGESTEL

Wanneer Moergestel precies is ontstaan, is niet duidelijk. De naam verwijst naar de landschappelijke ligging van het dorp: een gestel bij Oisterwijk. Met 'geest' wordt een hoge zandgrond aangeduid, de laatste lettergeep is afgeleid van het woord loo, dat 'bos' betekent. De toevoeging 'moer' geeft aan dat er veenwinning in de omgeving heeft plaatsgevonden. Moergestel had in de middeleeuwen de status van heerlijkheid: een gebied waarvan de heer over zowel de goederen als de rechten binnen dat gebied beschikte. De vroegste geschiedenis van de heerlijkheid Moergestel is ook onduidelijk: de heerlijkheid wordt genoemd in bronnen, maar de grenzen en de rechthebbende geslachten zijn niet scherp bekend. Moergestel had evenals Oisterwijk zeer te lijden van de Tachtigjarige Oorlog.

8.1.5 STADSONTWIKKELING

De historische kern van Moergestel is geen AMK-terrein, maar heeft wel een beschermd stads- en dorpsgezicht. Binnen de kern zijn bijna geen archeologische vondsten bekend. Een Romeinse afvalkuil aan de Raadhuisstraat geeft aan dat er in de Romeinse tijd bewoning heeft plaatsgevonden. Dakpanfragmenten uit de

kuil wijzen op een stenen huis in de buurt, maar daar is niets van teruggevonden. Ook een bijzondere aardewerkvondst uit het begin van de Tweede Wereldoorlog is vermeldenswaardig: dit betreft traditioneel Marokkaans aardewerk, daar achtergelaten door langstreckende Franse troepen.

Op historische kaarten is te zien dat de oudste bebouwing zich rond de kerk bevindt. Duidelijk zichtbaar is de contour van de kerk met direct daaromheen het kerkhof. Eromheen liggen tuinen, soms met een schuur of een erf, van inwoners van Moergestel. Ten zuiden van de kerk strekt de bebouwing zich uit langs de belangrijkste wegen.

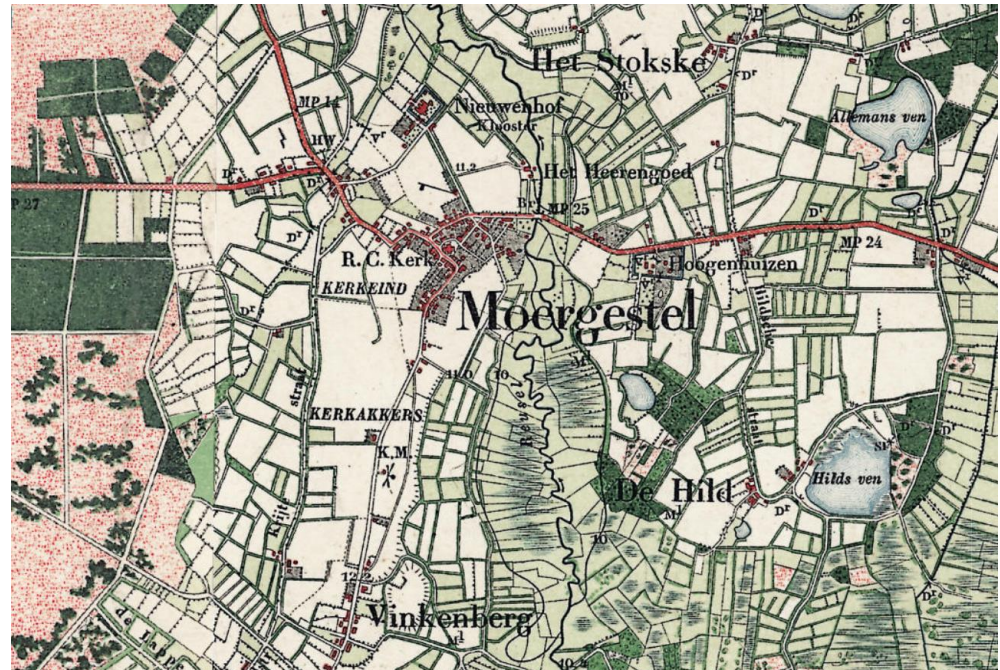
Uitsnede van de kadastrale kaart van 1811-1832 met het gebied rond de kerk van Moergestel.

De huidige kerk Sint Jans Onthoofding aan de Raadhuisstraat had al een voorloper in de Middeleeuwen. Uit een overdracht van het patronaat aan de abdij van Tongerlo blijkt dat er al in 1334 een kerk stond. Deze brandde af in 1584 en werd in 1612 weer herbouwd. In 1930 werd het gebouw weer gesloopt, en werd de huidige kerk gebouwd. De kerktoren van de oude kerk staat nog overeind. De kerk deed ook dienst als bedevaartsoord; de tombe van St. Ermelindis zou zich in de

kerk bevonden hebben. Uit beschrijvingen blijkt dat deze tombe daar in de zeventiende eeuw nog is waargenomen. De tombe trok veel pelgrims, die spijkers offerden in de hoop genezen te worden van bloedzweren. Momenteel bevinden zich nog enige relieken van de heilige in de kerk alsmede een houten beeldje uit de vijftiende eeuw.

Moergestel in 1900.

Bron: (Uitsnede van) Topografisch-Militaire kaart uit 1900.

8.1.6 OPBOUW VAN DE VERWACHTINGENKAART MET BETREKKING TOT DE HISTORISCHE KERN VAN MOERGESTEL

Op basis van de analyse van historisch kaartmateriaal is voor de kern van Moergestel een verdeling in twee zones opgesteld.

Zone 1: Oudste bebouwing

De oudste bebouwing is te vinden in het gebied dat als historische kern is aangeduid. In principe kunnen hier resten aangetroffen worden daterend uit de Late Middeleeuwen (vanaf 1050) en Nieuwe Tijd (vanaf 1500). Rond de kerk kunnen eventueel nog resten van het kerkhof uit de Middeleeuwen worden aangetroffen. Deze zone heeft een hoge verwachting verkregen.

Zone 2: Overige bebouwing

Deze zone is pas recenter bebouwd geraakt. Uit dit gebied zijn geen archeologische vondsten bekend. Dit gebied heeft dan ook een lage verwachting gekregen.

9 Bepaling van de archeologische verwachting

9.1 HET PRINCIPE VAN EEN VERWACHTINGENKAART

Een archeologische verwachtingskaart is een kaart waarop de verwachte dichtheid aan archeologische resten is weergegeven door middel van vlakken en zones. De verwachting is gebaseerd op het principe dat mensen zich niet zo maar op een locatie vestigen. Er is een sterke samenhang tussen landschappelijke kenmerken en archeologische vindplaatsen. Deze samenhang is met name gebaseerd op de voorkeur voor bepaalde locaties binnen het landschap (in een bepaalde periode) (Deeben en Wiemer, 1999). De belangrijkste variabelen die bepalen hoe het landschap eruit ziet, zijn geo(morfo)logie, bodem en waterhuishouding (Berendsen, 1997).

De archeologische waarden- en verwachtingskaart is grotendeels gebaseerd op een analyse van de bekende archeologische gegevens en de opbouw van het landschap. Door gebruik te maken van de kennis over locatiekeuzefactoren in verschillende perioden in het verleden en de kennis over de kenmerken van het landschap (bodembodemkunde, geologie en waterhuishouding), kan een onderscheid gemaakt worden tussen gebieden met een hoge, middelmatige en lage verwachting voor archeologische resten. Door deze methodiek vallen de grenzen van de archeologische verwachtingszones vrijwel samen met landschappelijke grenzen.

9.2 VESTIGINGSFACTOREN EN LOCATIEKEUZE

Het hier gebruikte verwachtingsmodel maakt gebruik van vestigingsfactoren en locatiekeuzen die gebaseerd zijn op economische en landbouwkundige motieven. Deze zijn dus sterk gebonden aan het landschap (geologie, bodemgesteldheid en geomorfologie). Over andere motieven, zoals die van religieuze, sociale of politieke aard, weten we maar heel weinig. Ze kunnen dus slechts bij hoge uitzondering gebruikt worden bij het opstellen van een verwachtingsmodel (Van Leusen & Kamermans, 2005). Bij de keuze van een locatie voor een grafveld gaat men uit van hele andere factoren dan van economische of landbouwkundige aard. Aangezien deze locatiekeuzen afwijken van het 'normale', althans door ons moderne mens gekende bewoningspatroon, is de locatie van een grafveld niet te voorspellen met het toegepaste verwachtingsmodel. Economische en landbouwkundige motieven hebben in hoofdzaak betrekking op de fysieke mogelijkheden en beperkingen van het landschap waarin men leefde (van den Berghe, 2007). Door gebruik te maken van geo(morfo)logische- en bodembodemkundige gegevens kunnen deze worden herleid.

Aan bepaalde landschappelijke parameters kan in alle archeologische perioden een vergelijkbare verwachting worden gekoppeld. ‘Hoog-droog’ heeft vrijwel altijd een hoge verwachting en ‘laag-nat’ een lage verwachting. Toch is het zo dat er door de tijd heen verschillen optreden in de locatiekeuzefactoren. Jagers-verzamelaars maken door hun bestaanseconomie andere keuzes dan landbouwers. Daarom worden hieronder de belangrijkste locatiekeuze factoren voor jagers-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds besproken. Tenslotte is men in de Middeleeuwen steeds meer in staat om het landschap naar de hand te zetten. Hierdoor konden voorheen onbruikbare gronden door ontwatering of bedijking toch de mens gaan dienen.

9.2.1 JAGERS, VISSERS EN VERZAMELAARS

Een belangrijk kenmerk van culturen uit de Steentijd is dat mensen leefden van jacht, visserij en het verzamelen van eetbare planten. Om optimaal gebruik te maken van het voedselaanbod verbleven de mensen niet op één plaats, maar trokken ze door het landschap. Ze bleven tijdelijk, enkele dagen of weken in een kamp. Bij deze verblijfplaatsen wordt een onderscheid gemaakt tussen basiskampen en extractiekampen. Basiskampen waren meestal wat groter en werden langer gebruikt. De extractiekampen waren zeer tijdelijk gebruikte locaties voor bijvoorbeeld visvangst of jacht op een bepaald soort wild.

Het is duidelijk dat de seizoenscyclus van planten en dieren en de hiermee samenhangende mogelijkheden tot jacht en visserij voor een groot deel de aanwezigheid van de mens verklaart. In vrijwel alle gevallen komen de archeologische vindplaatsen voor op overgangen van nat naar droog, zogenaamde gradiëntsituaties. Dit verband is sterker naar mate de gradiënt markanter is.

Archeologische vindplaatsen zijn in het droge zandgebied te verwachten op overgangen van laaggelegen natte terreindelen naar hooggelegen droge terreindelen. Basiskampen liggen hierbij eerder op grote landschappelijke verhogingen, terwijl extractiekampen ook op zeer kleine opduikingen voorkomen. Een verklaring voor deze sterke relatie is dat landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatietypes. Een gevolg hiervan is dat op dergelijke locaties op korte afstand van elkaar verschillende voedselbronnen voor handen zijn. Daarnaast vormen beekdalen goed herkenbare elementen in een door bos gedomineerd landschap en vormen deze dalen in de prehistorie belangrijke transportroutes (van Waveren, 2004). Tenslotte is het zo dat de grondwaterspiegel op de dekzandruggen diep staat. Voor de watervoorziening was het dus noodzakelijk om in de buurt van de beek- of rivierdalen te verblijven.

Uit het dekzandgebied van Brabant zijn weinig vindplaatsen uit de Vroege- en Midden-Steentijd bekend. De verwachting is dat deze vindplaatsen van jagers-verzamelaars kunnen voorkomen op gradiëntsituaties die in de gemeente Oisterwijk ruim voor handen zijn. Tot op heden zijn uit deze periode 14

vindplaatsen bekend, waarbij het in de meeste gevallen losse vuursteenvondsten betreft. De meeste van deze vindplaatsen bevinden zich op de overgang van de beekdalen naar het hoger gelegen dekzandruggen.

Het ruimtelijk voorspellend model dat gebruikt is voor de jagers-verzamelaars is vrij eenvoudig van opzet. De sterke voorkeur voor gradiëntzones geldt op dit moment immers als de enige bruikbare locatiekeuzefactor. In het model wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden met een hoge en een lage archeologische verwachting (tabel 1). De dekzandruggen langs de beekdalen hebben een hoge verwachting gekregen. De overige gebieden buiten de gradiëntzones geldt een lage archeologische verwachting voor kampementen van jagers-verzamelaars. Voor de beekdalen zelf moet opgemerkt worden dat deze een lage verwachting hebben voor kampementen, maar dat hier rekening moet worden gehouden met het aantreffen van bijzondere datasets zoals visweren, boten en deposities.

9.2.2 LANDBOUWERS

Door de introductie van de landbouw in het Neolithicum gaat de mens andere eisen stellen aan de landschappelijke omgeving. De locatiekeuze wordt steeds meer bepaald door de mate waarin de grond geschikt is om akkerbouw op te bedrijven. Omdat de eerste boeren vrijwel geen middelen hadden om de kwaliteit van de bodem te verbeteren, werden oogstrisico's direct bepaald door de fysische eigenschappen van het landschap, waarbij het grondwaterregime en de bodemvruchtbaarheid de belangrijkste parameters waren (van den Berghe, 2007). Er is op de kaart een onderscheid gemaakt tussen Vroege Landbouwers (Neolithicum tot Vroege Middeleeuwen) en Late Landbouwers (Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd). De reden hiervoor is dat vanaf de Late Middeleeuwen de mens steeds meer middelen heeft om de bodem te verbeteren en het landschap naar zijn hand te zetten. Hierdoor zijn de hierboven besproken locatiekeuze factoren in deze periode minder van toepassing.

Uitgangspunt voor het verwachtingsmodel voor landbouwers is dan ook de geschiktheid van binnen het grondgebied aanwezige bodemeenheden voor akkerbouw. Er is gekeken naar de verschillende binnen de gemeente voorkomende bodemtypes en de hydromorfe kenmerken van het dekzand.

Een eerste vereiste om succesvol akkerbouw te bedrijven, is dat de grond niet te nat is. Voor geschikte akkergronden, maar ook voor drinkwater, was men in het zandgebied sterk afhankelijk van de lokale grondwaterstand. Ook voor landbouwers waren de overgangen van de laag gelegen beekdalen naar de dekzandruggen van groot belang. Voor de eerste boeren in Brabant zal vooral de afstand tot water een bepalende factor geweest zijn (Renes, 1988). Uit archeologische vondstmeldingen blijkt ook dat de boeren zich vestigden op de randen van de dekzandruggen, nabij de beekdalen. De vruchtbaarheid van de bodem bepaalde naast de hydromorfe kenmerken in hoeverre een zone geschikt

was voor akkerbouw. Aangenomen wordt dat de hoge dekzandgronden met podzolbodems aantrekkelijk waren voor prehistorische landbouwactiviteiten. De beste landbouwgronden moeten dan ook gezocht worden op de hoger gelegen delen van het landschap. Het feit dat deze gronden in de Middeleeuwen vaak zijn afgedekt door een esdek maakt dat de prehistorische resten vaak goed geconserveerd zijn.

9.2.3 LANDSCHAPSTYPES IN DE GEMEENTE OISTERWIJK

Bij de bepaling van de archeologische verwachting is onderscheid gemaakt tussen 5 verschillende zones, waaraan op basis geo(morfo)logie, bodemtype, erosie en sedimentatie een specifieke archeologische verwachtingen zijn toegekend:

- De dekzandruggen
- De beekdalen
- De overstromingsvlakte
- De dekzandvlaktes
- Het stuifzandgebied

Omdat in Oisterwijk al deze zones dagzomen en er geen sprake is van een afgedekt landschap is maar één verwachtingskaart vervaardigd. De verschillende zones zijn op basis van de geo(morfo)logie, erosie en sedimentatie onderverdeeld in landschappelijke eenheden. Uiteindelijk is het onderzoeksgebied op deze wijze onderverdeeld in vijf landschappelijke zones met elk een specifieke archeologische verwachting/potentie (kaartbijlage 1 en 2). Op deze kaart zijn ook afgegraven en geëgaliseerde terreinen weergegeven. In de navolgende paragrafen worden de verschillende zones besproken en de bepaling van de archeologische verwachting toegelicht.

9.2.4 ZONE 1: DE DEKZANDRUGGEN

Het betreft hier de hooggelegen dekzandruggen, die veelal afgedekt zijn met in de Middeleeuwen ontstane esdekken. Hierbij werden bemeste plaggen op de akker uitgereden, die hiermee steeds hoger kwamen te liggen. Het dekzand werd aan het eind van het Pleistoceen afgezet tijdens extreem koude fasen. Toen het klimaat verbeterde aan het einde van de laatste ijstijd werd het gebied toegankelijk voor groepen jagers/verzamelaars. Ingebed in de oude podzolbodem onder de es kunnen de goed bewaarde resten van hun kampementen uit de Steentijd worden gevonden. Vanaf het Neolithicum tot en met de vroege Middeleeuwen waren deze hoge, droge delen in het landschap in trek bij de eerste Nederlandse boeren op de Brabantse zandgronden. Hier liggen de nederzettingen en de akkers.

9.2.5 ZONE 2: DE BEEKDALEN

De dekzandruggen en -vlaktes werden in het Pleistoceen en Holoceen doorsneden door beken. Tegenwoordig zijn veel van deze beekdalen droge dalen, die geheel

of ten dele opgevuld zijn met afzettingen van de flankerende beekdalhellingen. In de prehistorie vormden de watervoerende beekdalen goed herkenbare elementen in een door bos gedomineerd landschap en waren het bovendien belangrijke transportroutes. Ook waren ze, in een gebied met droge dekzandgebieden, natuurlijk van levensbelang voor de watervoorziening. In de gemeente liggen verschillende nog actieve beekdalen, met als centraal dal dat van de Voorste - en Achterste stroom en de Rosep. De beekdalen zijn minder geschikt voor bewoning, maar kennen op veel plaatsen een verleden als prominente plek: als grensgebied tussen invloedsferen of een profane en een sacrale wereld. Hiermee is er kans op het aantreffen van bijzondere vondsten of datasets, zoals in het water geofferde objecten. Specifieke plekken werden hiervoor ingericht, zoals samenlopen van beken of doorwaadbare plaatsen.

9.2.6 ZONE 3: DE OVERSTROMINGSVLAKTE

De lager gelegen overstromingsvlakte van de beken die met name in de zone van de dekzandvlakte liggen, waren in het verleden waarschijnlijk vochtig lager gelegen terrein dat niet geschikt was voor bewoning. Wel zal dit in de Steentijd een gebied zijn geweest wat aantrekkelijk was voor jacht en visserij. In latere periodes kunnen landbouwers het als weideland hebben gebruikt door er hun vee te laten grazen. Binnen de vlakte ligt een aantal dekzandruggen, dit zijn bij uitstek locaties die in de Steentijd gebruikt kunnen zijn als jachtkampement.

9.2.7 ZONE 4: DE DEKZANDVLAKTES

De dekzandvlaktes zijn lager gelegen vlakke delen. Ze waren in de prehistorie door hun lagere ligging en grotere afstand tot water vermoedelijk minder populair voor bewoning. In Oisterwijk vinden we deze gebieden met name ten zuidoosten van Oisterwijk in de zone waar de beken liggen. Dit verklaart ook dat hier verspoeld dekzand voorkomt.

9.2.8 ZONE 5: HET STUIFZANDGEBIED

Op de dekzandruggen direct ten zuidoosten van Oisterwijk liggen stuifduinen. In de prehistorie kan dit een bewoond gebied zijn geweest dat door overbegrazing in de Middeleeuwen in een heidegebied veranderde met zandverstuivingen. Dit is pas beteugeld geraakt door het uitbreiden van de bossen rond Oisterwijk.

9.2.9 VERWACHTINGSMODEL

Op basis van de bovenstaande parameters zijn verschillende verwachtingsklassen gedefinieerd: zones met een hoge, middelhoge en lage verwachting.

De zones met een hoge verwachting bevinden zich op en langs de randen van de dekzandruggen op de overgang naar de beekdalen. Hier bevinden zich goed ontwaterde vruchtbare gronden. Bovendien bevinden deze gronden zich in de nabijheid van water. De dekzandruggen die verder van de beekdalen afliggen hebben ook een hoge verwachting gekregen. Dit zijn geschikte landbouwgronden, maar de grotere afstand tot water maakt ze wel iets minder aantrekkelijk.

De hogere delen van de dekzandvlaktes, met een diepe grondwaterstand en reliëfverschillen hebben een middelhoge verwachting gekregen. Deze delen zijn in Oisterwijk ook vaak afgedekt door een esdek, wat eventuele archeologische resten goed geconserveerd zal hebben. De overige delen van het dekzandlandschap, de vlaktes, hebben een lage verwachting gekregen. Opgemerkt moet worden dat in de delen langs de rand van een plaggendeek sprake is van een verhoogde kans op sporen uit de Late Middeleeuwen. De lager gelegen natte gronden in vennen en beekdalen hebben een lage verwachting voor nederzettingssporen. Hier kunnen echter wel bijzondere datasets aangetroffen worden, met door de natte context goed geconserveerd organisch materiaal. De laag gelegen vochtige inundatievlakte heeft een lage verwachting gekregen.

Tabel 1 Relatie tussen landschap en verwachting

Landschap	Verwachting
Overgang dekzandrug naar beekdal	Hoge verwachting
Dekzandruggen	Middelhoge verwachting
Stuifduinen	Middelhoge verwachting
Hooggelegen dekzandvlaktes	Middelhoge verwachting
Laaggelegen dekzandvlaktes	Lage verwachting
Plaggendek	Hoge verwachting
Beekdalen	Lage verwachting voor bewoning, kans op bijzondere dataset
Voordes in beekdalen	Hoge verwachting

9.2.10 BODEMVERSTORINGEN

Op basis van het AHN en luchtfoto's is geprobeerd om de bodemverstoringen in de gemeente zo goed mogelijk in kaart te brengen. Uitgangspunt is dat de voor de archeologie meest bedreigende bodemverstoringen zullen zijn opgetreden bij nieuwbouw en bij het afgraven van grond voor zand- en leemwinning. De ontgrondingsgegevens van de provincie bevestigen dit beeld ten dele. Voor de ontgrondingen dient opgemerkt te worden dat dit beeld is gebaseerd op verleende vergunningen. Of de ontgroning ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, staat niet vast.

9.2.11 ARCHEOLOGISCHE ONDERZOEKEN

Op de kaart worden ook de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken aangegeven. Gegevens hiervoor zijn ontleend aan Archis.

Voor de reeds uitgevoerde onderzoeken zijn de volgende beslisregels gehanteerd:

- Onderzoeken in de maatregelenfase van het AMZ-proces, waarvan in Archis een gereedmelding is gedaan, worden opgenomen als vrijgegeven gebied;
- Overige onderzoeksmeldingen worden vermeld in dit plan, maar zijn niet opgenomen op de verwachtingenkaart zelf.

De geijkte beperkingen bij het opstellen van verwachtingsmodellen zijn het omgaan met gegevens van verschillende orde en onbekende data. Ten aanzien van het kaartmateriaal geldt dat gebruik is gemaakt van kaarten van verschillende schaalgroottes. Het AHN is bijzonder gedetailleerd, de overige kaarten zijn grofschaliger. Door gebruik te maken van het AHN en meerdere kaarten te combineren, is alsnog een meer gedetailleerd kaartbeeld ontstaan. Daarnaast is voornamelijk gebruik gemaakt van het vindplaatsenbestand van Archis II. Hierin ontbreken gegevens van metaaldetector-amateurs en zijn vindplaatsen soms foutief aangeduid. Er is in deze studie zoveel mogelijk getracht de beperkingen in te dammen door overleg te plegen met amateurarcheologen en heemkundekringen. Daarnaast geldt dat het

verwachtingsmodel gebaseerd is op een directe relatie tussen landschap en bewoning. Zaken die niet zijn gerelateerd aan bewoning, zijn dan ook moeilijker te voorspellen. Grafvelden, wegen en eventueel ritueel belangrijke plaatsen kunnen niet met enige zekerheid worden voorspeld.

10 Bronnen

10.1 LITERATUUR

- **Berghe, K.J. van den, 2007.** Gemeente Dalfsen, een archeologische waarden en verwachtingskaart. *RAAP-Rapport 1539*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- **Berendsen, H.J.A., 1997,** *Landschappelijk Nederland. - Fysische geografie van Nederland*. Assen.
- **Berendsen, H.J.A., 1998,** *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie. Fysische geografie van Nederland*, Assen.
- **Bles, B.J., P. Harbers, R. Visschers & F. de Vries, 1984.** *Bodemkaart van Nederland 1:50 000*. Toelichting bij de herziene uitgave van blad 45 West s'-Hertogenbosch. Stichting voor bodemkartering (StiBoKa), Wageningen.
- **Broek, J.M.M. van den, 1966,** De bodem van Limburg, Toelichting bij de Bodemkaart van Nederland, schaal 1:200 000. Stichting voor bodemkartering (StiBoKa), Wageningen.
- **Cate, J.A.M. ten, 1977.** *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50 000. kaartblad 51, Eindhoven*. StiBoKa / Rijks Geologische Dienst, Wageningen/ Haarlem.
- **Deeben, j. & R. Wiemer, 1999.** Het onbekende voorspeld: ontwikkeling van een indicatieve kaart van archeologische waarden. In: W.J.H. Willems (red.); Nieuwe ontwikkelingen in de archeologische monumentenzorg. *NAR 20*. ROB, Amersfoort.
- **Kleinsman, W.B., J.A.M. ten Cate & M.W. van de Berg, 1983.** *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50 000. kaartblad 45, 's-Hertogenbosch*. StiBoKa / Rijks Geologische Dienst, Wageningen/ Haarlem.
- **Lange, G.W. de & J.A.M. ten Cate, 1981.** *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50 000. kaartblad 50, Tilburg*. StiBoKa / Rijks Geologische Dienst, Wageningen/ Haarlem.

- **Leijnse, K., 2006.** Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart, gemeente Bodegraven. *RAAP-Rapport* 1160. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- **Leusen, M. & H. Kamermans (red.), 2005.** Predictive modelling for archaeological heritage management: a research agenda. *Nederlandse Archeologische rapporten* 29. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- **Oord, A. van den & P. van Dun 1996.** Merk toch hoe Sterk, Moergestel schreef geschiedenis, Moergestel.
- **Raap, E., 2017.** De Meijerij. *Panorama Landschap - Karakterisering van de Nederlandse Landschapsgeschiedenis in 78 regio's*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- **Renes, J., 1988.** *De Geschiedenis van het Zuidlimburgse Cultuurlandschap*. Assen/Maastricht. Maaslandse Monografieën.
- **Renes, H., 2010.** *Op zoek naar de geschiedenis van het landschap. Handleiding voor onderzoek naar onze historische omgeving*. Verloren, Hilversum.
- **Renes, H., 2011.** Landschap als erfgoed. Historische processen en gelaagde landschappen. *Bulletin KNOB* 110/6, 211-222.
- **Renes, J., J.C.A. Kolen & R. Hermans (red.), 2015.** *Biographies of landscape; geographical, historical and archaeological perspectives on the production and transmission of landscapes*. Amsterdam University Press.
- **Theunissen van Manen, T.C., 1985.** *Bodemkaart van Nederland 1:50 000*. Toelichting bij de kaartbladen 50 Oost Tilburg en 51 West Eindhoven. StiBoKa, Wageningen.
- **Waveren, van A.M.I., 2004.** Gemeente Sittard-Geleen; een archeologische verwachtings- en advieskaart. *RAAP-Rapport* 1045. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

10.2 INTERNET

AHN

Archis II

Google Earth

<http://www.bodemdata.nl>

<https://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/cultuur/erfgoed-en-monumenten/archeologie>

www.dse.nl/~histgeowaalre/tekst.htm

<http://www.noaa.nl>

<http://www.racm.nl>

<http://topotijdreis.nl/>

<http://www.watwaswaar.nl>

10.3 KAARTEN

- Kadastrale minuut 1832, Gemeente Oisterwijk.
- Kaerius, 1622 *Germania Inferior Quartae Partis Brabantiae*.
- Sepp, J.C. 1773 Reise- en Zakatlas, Kaart 8 Den Bosch.
- Topografisch-Militaire Kaart 1912 (Bonneblad) Blad 627 Oisterwijk.
- Topografisch-Militaire Kaart 1900 (Bonneblad) Blad 627 Oisterwijk.
- Topografisch-Militaire Kaart 1868 (Bonneblad) Blad 627 Oisterwijk.
- Topografisch-Militaire Kaart 1900 (Bonneblad) blad 647 Oirschot.
- Topografisch-Militaire Kaart 1913 (Bonneblad) blad 647 Oirschot.
- Topografisch-Militaire Kaart 1930 (Bonneblad) blad 647 Oirschot.

10.4 LUCHTFOTO'S

- RAF 1944 Luchtfoto Oisterwijk september 1944.

10.5 OVERIGE RAPPORTEN

Arcadis BV, 2004, Aanvullend Archeologische Inventarisatie Moergestel. *Rapport* 110201/NA3/000490/001, z.pl.

Baere, W. de, 2000, Plangebied De Sonman (Moergestel), gemeente Oisterwijk; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie, *RAAP-briefrapport* 2000-2020/MW, Amsterdam.

Boer, E. de., 2007, Oisterwijk - Moergestel (NB), Kloosterdreef. Archeologisch vooronderzoek. *BILAN rapport* 2007/14, Tilburg.

Boer, E. de, 2007, Oisterwijk (NB), Gasthuisstraat, Archeologisch bureauonderzoek. *BILAN rapport*, Tilburg (intern concept).

Bruineberg, M.M., 2006, Archeologisch Bureauonderzoek Voorste Stroom, Grontmij Archeologische Rapporten 275, Eindhoven.

Debunne, B., 2003, Oisterwijk-Kerkstraat, archeologisch vooronderzoek., *BILAN-rapport* 2003/44, Tilburg.

Dijk, X.C.C., 2008, De Hilver, gemeenten Hilvarenbeek, Oisterwijk en Oirschot. Archeologisch vooronderzoek: een verkennend en deels karterend booronderzoek, *RAAP-rapport* 1704, Weesp.

Dijkstra, J. & M. Spanjer, 2000, Aanvullend archeologisch onderzoek in Oisterwijk de Weijenbergh. *ADC rapport* 58, Bunschoten.

Fèber D. la & M. Marinelli, 2003, Panneschuur IV - Archeologie, Archeologisch inventariserend onderzoek, Oranjewoud rapport 2003/18, z.pl.

Geraeds, J., 2002, Onderzoeksgebied Cultuurcentrum, gemeente Oisterwijk: Een archeologische begeleiding, *RAAP-Notitie* 173, Amsterdam.

Geraeds, J.J.G., 2003, Plangebied Abdij Koningsoord te Oisterwijk. Een archeologisch bureauonderzoek, *Grontmij-rapport* z.nr., Eindhoven.

Hijma, M.P., 2005, Oisterwijk, Tuinweg-De Lind, *BAAC-rapport* 05.068, Den Bosch/Deventer.

Moonen, B.J. & D.M.G. Keijers, 2005, Plangebied Tilburgseweg 42 te Moergestel, gemeente Oisterwijk; archeologisch vooronderzoek: Een bureau- en inventariserend veldonderzoek, *RAAP-notitie* 1425, Amsterdam.

Robberechts, B., 2003, Plangebied Natuurbouwzone Waterborgh, gemeente Oisterwijk; een inventariserend archeologisch onderzoek, *RAAP-notitie* 337, Amsterdam.

Schrijvers, A., 2004, De Donk, gemeente Oisterwijk; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, *RAAP-rapport* 1089, Amsterdam.

Torremans, R., 2008, Poitersstraat 3, Oisterwijk, Begeleiding, *ADC-briefrapport / rapport* 1565.

Waal, de, M.S., 2004, Plangebied Kerkplein Oisterwijk, gemeente Oisterwijk; een archeologisch Vooronderzoek, *Raap-Notitie* 708, Amsterdam.

Waveren, van, A.M.I., 2003, Plangebied Sportpark Lissabon, gemeente Oisterwijk; een inventariserend archeologisch onderzoek, *RAAP-Notitie* 400, Amsterdam.

10.6 RAPPORTEN GEBRUIKT VOOR ACTUALISATIE 2018

N.N. 2017, Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek, Postelstraat te Moergestel, *Aeres Milieu Rapport* AM16456, Roermond.

Arkema, M., 2015, Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek - boringen Mozaïek te Oisterwijk, *Antea Group Rapport* 401081, Heerenveen.

Arkema, M., 2016, Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen (IVO-O), Prinses Margrietstraat Moergestel (Gemeente Oisterwijk), *Antea Group Archeologie Rapport* 2016/3, Heerenveen.

Bergman, W.A., 2010, Plangebied Moergestelseweg 1/Pastoor van Beugenstraat. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (karterende fase), *BAAC rapport* V-10.0150, Deventer.

Bergman, W.A., 2011, Oisterwijk Plangebied Belgiëstraat 9. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (karterende fase), *BAAC Rapport* V-11.0415, 's-Hertogenbosch.

Berkmortel, B.J.H.M. van den, 2010, Inventariserend Veldonderzoek, verkennend booronderzoek, Schoolstraat-Terburghtweg te Oisterwijk, *Syntheгра Rapport* S100206, Valkenswaard.

Berkmortel, B.J.H.M. van den, 2011, Inventariserend Veldonderzoek, verkennend booronderzoek; Brede School te Moergestel, *Syntheгра Rapport* S110048, Valkenswaard.

Bloo, S.B.C., 2015, Oisterwijk Nijverheidsweg. Een Inventariserend Proefsleuvenonderzoek, *BAAC rapport* A14.0085, 's-Hertogenbosch.

Boots, G.J., 2014, Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek, De Lind 32 te Oisterwijk, *Econsultancy Rapport* 14021187, Swalmen.

Bostelen, T. van, 2014, Archeologisch bureauonderzoek KVL terrein Oisterwijk, *Antea Group Archeologie Rapport* 2014/58, Heerenveen.

Campenhout, K. van, 2014, Beekherstel De Rosep te Oisterwijk. Een archeologische begeleiding, *ADC Rapport* 3636, Amersfoort.

Conradi, N.L.A & N.J.W. van der Feest, 2013, Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen Heuvelstraat (ong.) te Moergestel, *Aeres Milieu Rapport* AM13107, Roermond.

Dalfsen, J.W. van & S. Moerman, 2011, Archeologische begeleiding en veldkartering achteraf - Werken de Hilver, gemeenten Hilvarenbeek en Oisterwijk, *B&G rapport* 1165, Noordwijk.

Delporte, F.J.M., 2014, Archeologisch onderzoek plangebied Vinkenberg te Moergestel. Inventariserend veldonderzoek verkennende fase, door middel van proefsleuven, plangebied Vinkenberg te Moergestel, gemeente Oisterwijk, *Grontmij Archeologische Rapporten 1457*, Eindhoven.

Derks, R.J.M.B. & F.C.J.L. Klomp-Pullens, 2014, Ruimtelijke onderbouwing Servennenstraat 6 te Moergestel, *Zilto Romb Rapport* 031826, 's-Hertogenbosch.

Deville, T., S. Houbrechts & J. Orbons, 2010, Dijkweg, Heukelom; Gemeente Oisterwijk; Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, *ArcheoPro Archeologisch Rapport* 1062, Maastricht.

Diepen, L. van, 2017, Archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek, door middel van boringen. Nicolaas van Eschstraat 26 in Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* AM17362, Roermond.

Diepen, L. van, 2018, Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen. Laarakkerweg, Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* AM17363, Roermond.

Diepen, L. van & D. Hagens, 2017, Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen, De Lind 40 te Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* AM17151, Roermond.

Diepen, L. van, D. Hagens & M.A.K. Vroomans, 2017, Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen. Spoorlaan 74/Tuinweg, Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* AM17135, Roermond.

Ellenkamp, G.R., 2013, Plangebied Nicolaas van Eschstraat 26 in Oisterwijk, gemeente Oisterwijk; archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek, *RAAP-notitie conceptversie*, Weesp.

Exaltus R. & J. Orbons, 2012, Spoordijk, Heukelom, Gemeente Oisterwijk. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek, oppervlaktekartering en karterend booronderzoek, *ArcheoPro Archeologisch rapport* 12060, Eijsden.

Feest, N.J.W. van der & D. Hagens, 2014, Archeologisch onderzoek Oostelvoortjes te Moergestel, *Aeres Milieu Rapport* AM14140, Roermond.

Feest, N.J.W. van der & D. Hagens, 2017, Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen De Lind 14, Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* AM17399, Roermond.

Feest, N.J.W. van der, D. Hagens & M.A.K. Vroomans, 2018, Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen. Oranjelaan 1, Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* 17446, Roermond.

Hagens, D., 2017, Archeologisch bureauonderzoek; Fietspad Haghorst-Moergestel, *Aeres Milieu Rapport* AM16179, Roermond.

Hagens, D. & J. de Kramer, 2017, Archeologisch veldonderzoek door middel van boringen, fietspad Haghorst-Moergestel, Gemeente Oisterwijk, *Aeres Milieu Rapport* AM16490, Roermond.

Hoof, B.I. van, 2018, Plangebied Zandstraat 14a te Moergestel, gemeente Oisterwijk; archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden, *RAAP-notitie* 5824, Weesp.

Hos, T.H.L., 2013, Archeologische begeleiding van de sanering van zinkassen Oirschotseweg 67 te Moergestel in de gemeente Oisterwijk, *Econsultancy Rapport* 12122042.45, Swalmen.

Houkes, R.A. & A. Timmers, Archeologisch onderzoek aan de Poirterstraat 3 te Oisterwijk (gemeente Oisterwijk), *ArcheoMedia Rapport* A12-156-R, Capelle aan den IJssel.

Hoven, E., 2016, Archeologische Begeleiding onder protocol opgraven, De Lind 11 te Oisterwijk, *Synthegra Rapport* S150103, Leusden.

Hoven, E. & J.H.F. Leuversing, 2016, Moergestel, Molenveldje, Archeologische begeleiding protocol proefsleuven met doorstart naar opgraving, gemeente Oisterwijk, *Synthegra Rapport* S 160001, Leusden.

Jansen, M., S.M. Koeman, 2011, Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven, Brede School te Moergestel, *Synthegra Rapport* S110145, Doetinchem.

Kramer, J. de, 2013, Archeologisch onderzoek plangebied Vinkenbergh te Moergestel. Inventariserend veldonderzoek verkennende fase, door middel van boringen, plangebied Vinkenbergh te Moergestel, gemeente Oisterwijk, *Grontmij Archeologische Rapporten* 1426, Eindhoven.

Kremer, H., 2014, Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterend booronderzoek, De Lind 11 te Oisterwijk, *Synthegra Rapport* S140061, Leusden.

Koekkelkoren, A.M.H.C. & S. Moerman, 2012, Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase. Oliviersweg 9-9a, Oisterwijk, *IDDS Archeologie rapport* 1378, Noordwijk.

Leuving, J.H.F., 2012, Inventariserend Veldonderzoek, karterend booronderzoek; Frans Halsstraat te Oisterwijk, *Synthegra Rapport* S110259, Doetinchem.

Leuving, J. H. F., 2016, Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennend booronderzoek. Avang-terrein fase 2 en 3 te Moergestel, *Synthegra Rapport* S160093, Leusden.

Moerman, S. & J. de Jong, 2010, Archeologisch bureauonderzoek en cultuurhistorische inventarisatie Beekherstel De Rosep, Oisterwijk, *B&G Rapport* 996, Noordwijk.

Nales, T., 2015, Moergestel, Rootven 38, Gemeente Oisterwijk (Noord-Brabant). Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO; verkennende fase), *Transect-rapport* 807, Utrecht.

Nijdam, L.C., 2014, Vier locaties in en nabij de Oosterwijkse Hoeven. Sparrendreef en Hoevense Weg (Gemeente Oisterwijk). Een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek, *ArGeoBoor rapport* 1301, Lippenhuizen.

Osinga, M., 2016, Archeologisch onderzoek Sportpark De Donk te Oisterwijk: Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O), *GRA-rapport* 2016.08, Huissen.

Peeters, M.M., 2013, Nijverheidsweg in Oisterwijk, gemeente Oisterwijk; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek, *RAAP-notitie conceptversie*, Weesp.

Porreij-Lyklema, A., 2015, Archeologische begeleiding KVL-terrein Oisterwijk, *Archol Rapport* AKO1572, Leiden.

Rooij, J.A.G. van, 2015, Stationsplein in Oisterwijk. Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek, *ADC Rapport* 3883, Amersfoort.

Roymans, J.A.M., 2013, Plangebied Natte Natuurparel Nemerlaer, gemeente Oisterwijk; archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden, *Raap-notitie* 4470, Weesp.

Schorn, E.A., 2016, Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende/karterende fase Driehuizerweg 6 te Moergestel, *Archeodienst Rapport* 906, Zevenaar.

Schorn, E.A., 2017, Inventariserend Veldonderzoek karterende fase Sportlaan 10 en Moergestelseweg 30D te Oisterwijk, *KSP Rapport* 17021, Duiven.

Schorn E.A. & E. van der Klooster, 2015, Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase Industrielaan 2 te Oisterwijk, *Archeodienst Rapport 399*, Zevenaar.

Schutte, A.H. & K. Klerks, 2016, Archeologisch bureau- en booronderzoek, Klompven (naast nr. 1) te Oisterwijk in de gemeente Oisterwijk, *Econsultancy Rapport 2387.001*, Swalmen.

Sophie, G. & J.E. Colijn, 2016, Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. proefsleuven (IVO-P), Prinses Margrietstraat Moergestel, *Antea Group Archeologie Rapport 2016/115*, Heerenveen.

Spitzers, T.A., 2011, Sporen van Oisterwijk's voorganger(s) - Archeologische Begeleiding Brede School Waterhoef te Oisterwijk, Gemeente Oisterwijk, *Synthebra Rapport S100315*, Doetinchem.

Thijs, W.J.F., 2010, Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Rode Brugstraat 3, 5 en 7 te Oisterwijk (NB), *ARC-Rapporten 2010-153*, Geldermalsen.

Verhoeven, M.P.F., 2016, Zandstraat 14a te Moergestel, gemeente Oisterwijk. Een archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek, *RAAP-notitie 5622*, Weesp.

Vries, N. de, 2016, Oisterwijk, Oranjelaan 6, Gemeente Oisterwijk (NB). Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek (IVO; karterende fase), *Transect-rapport 1078*, Utrecht.

Warning, S., 2012, Plangebied Sint Jansplein in Moergestel, gemeente Oisterwijk; archeologisch vooronderzoek en verkennend veldonderzoek *RAAP-notitie conceptversie*, Weesp.

Wullink, A.J., 2016, Oisterwijk, Oranjelaan 8. Gemeente Oisterwijk. Archeologisch bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO; verkennende fase), *Transect-rapport 993*, Utrecht.

11 Verklarende woordenlijst

11.1 GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AMZ - Archeologische Monumenten Zorg - proces/cyclus dat de stappen weergeeft die doorlopen moeten worden in geval een archeologische onderzoeksplicht geldt voor een gebied.

Erfgoedwet - Integrale wet die de bestaande wet- en regelgeving - voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed, waaronder de Monumentenwet, bundelt; in werking getreden per 9 december 2015.

Omgevingswet - Wet die vanaf 2021 de wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving bundelt en vereenvoudigt; zal tevens de omgang met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving gaan regelen.

RACM - Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

RCE - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; opvolger RACM

Wamz - Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wijziging op onder andere de Monumentenwet 1988); de wettelijke basis voor de omgang met archeologie; in werking getreden per 1 september 2007

WRO - Wet op de Ruimtelijke Ordening 1962

Wro - Wet ruimtelijke ordening 2008

11.2 WOORDEN EN BEGRIPPEN

Artefact	Door de mens vervaardigd voorwerp
Atlanticum	Subperiode van het Holoceen
Brikgrond	Bodemsoort met een inspoelingslaag van klei
Boreaal	Subperiode van het Holoceen
Colluvium	Afzettingen in dalen van leem, van hellingen gespoeld
Dagzomen	Aan de oppervlakte komen
Dekzand	Zandafzettingen die door de wind zijn afgezet aan het eind van de laatste IJstijd
Diachroon	Door de tijd heen
Droogdal	Dal dat uitgesleten is in de IJstijd, maar waar water bovengronds werd afgevoerd vanwege de permafrost

Eerdgrond	Bodemlaag uit donkere grond, rijk aan organische bestanddelen
Holoceen	Geologisch tijdvak vanaf de laatste IJstijd
Kwartair	Geologisch tijdvak dat het Pleistoceen en Holoceen bevat
Landweer	Aarden verdedigingswal uit de Middeleeuwen
Meander	Bocht in rivier of beek
Mobilia	Voorwerpen die door de mens zijn gebruikt en verplaatst kunnen worden
Pleistoceen	Geologisch tijdvak
Tertiair	Geologisch tijdvak

12 Catalogus

12.1 AMK-TERREINEN

Monument nr	Toponiem	Plaats	Complex	Begin	Eind	status
2082	De Vrijhof	Zelt	Nederzetting, onbepaald	IJZL	ROMV	HAW
2083	Kasteel Durendaal	Oisterwijk	Kasteel	LME	LME	HAW
2084	Gemullehoeken, Ter Borch	Oisterwijk	Motte	LMEA	LMEB	HAW
2105	Servennenstraat	Oisterwijk	Nederzetting, onbepaald	IJZ	IJZ	HAW
2111	Molenakkers	Oisterwijk	Urnenveld	BROL	IJZ	HAW
2112	Molenakkers	Oisterwijk	Nederzetting, onbepaald	VME	LME	HAW
16812	stadskern	Oisterwijk	Stad	LME	NT	HAW

12.2 VINDPLAATSEN

Objectnr	Toponiem	Plaats	Complex	Begin	Eind
1	Stationsstraat 4	Oisterwijk	Onbekend	NEOM	NEOL
2	Kruikenakker; Helleputten	Berkel-Enschot	Onbekend	NEO	NEO
2	Kruikenakker; Helleputten	Berkel-Enschot	Onbekend	ROMV	ROML
2	Kruikenakker; Helleputten	Berkel-Enschot	Onbekend	LME	NT
2	Kruikenakker; Helleputten	Berkel-Enschot	Nederzetting	IJZL	ROM
2	Kruikenakker; Helleputten	Berkel-Enschot	Nederzetting	VME	VME
2	Kruikenakker; Helleputten	Berkel-Enschot	Nederzetting	LME	NT
a	Akkerstraat/Krijterstraat	Moergestel	Onbekend	NTA	NTA
3	Laeten	Oisterwijk	Onbekend	NEOV	NEOL
4	Molenakkers	Moergestel	Urnenveld	BROL	IJZ
4	Molenakkers	Moergestel	Onbekend	VMEB	LMEA
5	Molenakkers	Moergestel	Nederzetting	NEO	NEO
5	Molenakkers	Moergestel	Nederzetting	IJZM	IJZM
1	Oisterwijk	Oisterwijk	Onbekend	NEOM	NEOL
6	Broekzijde	Broekzijde	Onbekend	LME	LME
7	Kerkakker	Onbekend	Nederzetting	ROMM	ROMM
8	Donkhorst	Moergestel	Onbekend	IJZ	ROM
8	Donkhorst	Moergestel	Onbekend	LME	LME
7	Kerkakkers	Onbekend	Onbekend	IJZ	ROM
7	Kerkakkers	Onbekend	Onbekend	VMEC	VMEC
7	Kerkakkers	Onbekend	Onbekend	LMEB	LMEB
9	Molenakkers	Moergestel	Nederzetting	VMEB	LMEA

10	Moergestel	Moergestel	Onbekend	NEOMB	NEOLA
11	Oisterwijkse Baan	Berkel-Enschot	Nederzetting	IJZ	IJZ
11	Oisterwijkse Baan	Berkel-Enschot	Nederzetting	VMEC	VMEC
11	Oisterwijkse Baan	Berkel-Enschot	Nederzetting	LMEB	LMEB
12	Vrije Hoef	Zelt	Nederzetting	IJZ	IJZ
12	Vrije Hoef	Zelt	Nederzetting	LMEA	LMEA
13	Heuvelstraat 22	Moergestel	Onbekend	NEOVb	NEOVb
14	Goyaardsdijk	Moergestel	Onbekend	NEOVb	BRO
15	Ter Borch; Terborg	Onbekend	Motte/Kasteelheuvel	LMEA	LMEB
16	Broekzijde	Broekzijde	Onbekend	NEO	NEO
17	Oisterwijk	Oisterwijk	Kerk	LMEB	LMEB
18	De Zelt	Onbekend	Nederzetting	IJZL	ROMV
19	Beukendreef	Onbekend	Onbekend	LMEA	NTB
20	Hildsven	Onbekend	Grafheuvel	BRO	BRO
21	Hildsven	Onbekend	Grafheuvel	BRO	BRO
22	Hild	Onbekend	Depot	NTA	NTA
23	Onbekend	Onbekend	Onbekend	NTB	NTB
24	Durendaal; Durendael; Voorste Stroom	Heukelom	Versterkt huis	LMEB	LMEB
25	Broekzijde	Broekzijde	Nederzetting	LMEB	LMEB
26	Galgeven	Moergestel	Onbekend	MESO	MESO
27	Het Lot	Onbekend	Onbekend	NEOVb	NEOLB
28	De Gement	Broekzijde	Nederzetting	MESO	MESO
29	Kasteeldreef	Onbekend	Kasteel	NEO	NEO
29	Kasteeldreef	Onbekend	Kasteel	LME	LME
30	Onbekend	Onbekend	Onbekend	NEOVb	NEOLB
b	Banisveld	Onbekend	Celtic field	IJZ	ROMV
31	Blekven	Onbekend	Nederzetting	IJZ	IJZ
32	'T Haantje	Onbekend	Grafheuvel	IJZM	IJZL
33	Heijzense Dijk	Broekzijde	Onbekend	IJZ	IJZ
34	Voorste Stroom	Onbekend	Urnenveld	BROM	IJZ
35	Heikant	Onbekend	Depot	BROM	BROM
36	Eddyhoeve	Heukelom	Nederzetting	BRO	IJZ
36	Eddyhoeve	Heukelom	Nederzetting	VMEA	VMEB
36	Eddyhoeve	Heukelom	Nederzetting	LME	LME
37	Voorste Stroom	Onbekend	Urnenveld	IJZ	IJZ
c	Meertje Oisterwijk/Moergestel	Onbekend	Onbekend	ROMMB	ROMMB
38	Voetbalveld "Taxandria"	Oisterwijk	Onbekend	PALEOM	PALEOM
39	De Weijenbergh	Oisterwijk	Moated site	LMEA	NTA
40	Oisterwijkse Baan	Oisterwijk	Versterking	VMED	LMEA
d	Onbekend	Moergestel	Onbekend	NEO	NEO
41	Voorste Stroom	Oisterwijk	Nederzetting	ROM	ROM
42	Voorste Stroom	Oisterwijk	Nederzetting	ROM	ROM
43	Eddyhoeve	Oisterwijk	Onbekend	NEO	NEO
44	Kerkeindsche Heide	Onbekend	Grafveld	BRO	ROM
45	Molenakkers	Houtakker	Onbekend	NEOVb	NEOLB
46	Kerkplein	Oisterwijk	Onbekend	LME	NT
39	De Weijenbergh	Oisterwijk	Moated site	LMEB	NTC
47	Spoorlaan	Oisterwijk	Onbekend	NT	NT

48	Heizensche Dijk	Broekzijde	Onbekend	LMEA	LMEB
49	Herstalse Dijk	Heuvelstraat	Onbekend	NEOMA	NEOMA
50	Herstalse Dijk	Heuvelstraat	Onbekend	PALEOL	NEO
51	Molen Akkers	Heuvelstraat	Onbekend	PALEOL	NEO
52	Kerkeindsche Heide	Heuvelstraat	Onbekend	LMEA	LMEB
53	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
54	Heistraat	Heuvelstraat	Onbekend	VMED	LME
55	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	NEO	IJZL
55	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	PALEOL	NEO
56	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	NEO	IJZ
57	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	NEO	IJZ
57	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	LMEA	LMEB
58	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
59	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	ROM	ROM
59	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	LMEA	LMEB
60	Servennenstraat	Broekzijde	Onbekend	NEO	IJZ
61	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	NEO	IJZ
61	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	ROMV	ROML
61	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	VMEC	LMEB
62	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
63	Servennen Straat	Broekzijde	Onbekend	PALEOL	NEO
64	Molen Akkers	Heuvelstraat	Onbekend	LMEA	LMEB
65	Heizensche Dijk	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
66	Heizensche Dijk	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
67	Molen Akkers	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
68	Heizensche Dijk	Broekzijde	Onbekend	MESO	NEO
69	Hildsven	Moergestel	Onbekend	MESO	NEO
69	Hildsven	Moergestel	Onbekend	LMEA	LMEB
70	kasteel van Durendal	Oisterwijk	Kasteel	LMEB	NTB
71	Sint Jansplein 3A ("De Keizerin")	Moergestel	Onbekend	NTC	NTC
72		Oisterwijk	Nederzetting	VMEA	VMEC
72		Oisterwijk	Nederzetting	LMEA	NTC
73	Hondsberg	Oisterwijk	Onbekend	NTC	NTC
74	Oisterwijkse Heide	Oisterwijk	Onbekend	LMEB	NTC
75	De Hild	Moergestel	Nederzetting	LMEB	LMEB
76	De Helleputten	Heukelom	Onbekend	NTA	NTA

Vindplaatsgegevens in rood: coördinaten zijn onzeker.

12.3 ONDERZOEKSMELDINGEN

Nr Archis	Soort	Uitvoerder	Locatie	Resultaat	Rapport
876	Ontgroning	ROB	Zelt, Moergestel	onbekend	?
915	Noodopgraving	ROB	Helle Putten	onbekend	?
2105	Proefsleuven	ADC	De Weijenbergh	Moated site, behoudenswaardig?	?
2197	Opgraving	ADC	De Weijenbergh	Verder onderzoek wenselijk	58
3299	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	2020MW
5220	Boringen	Bilan	Oisterwijk	Geen verder onderzoek	44
8517	Boringen	RAAP	Kerkplein, Oisterwijk	Begeleiding	708
8677	Boringen	RAAP	Waterborgh, Oisterwijk	Begeleiding	337
8938	Boringen	RAAP	Sportpark Lissabon, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	400
9381	Bureauonderzoek	RAAP	MOB Spoordonk, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	z.nr.
9573	Boringen	BAAC	Tuinweg-De Lind	Geen verder onderzoek	05.068
13983	Begeleiding	RAAP	Cultuurcentrum, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	173
14898	Boringen	RAAP	Tilburgseweg, Moergestel	Geen verder onderzoek	1425
15041	Boringen	RAAP	Heisteeg, Oisterwijk	Inspectie beekdal	?
15230	Begeleiding	Oranjewoud	Kerkplein, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	?
15437	Boringen	Arcadis	Broekzijde, Moergestel	Geen verder onderzoek	110201
15602	Boringen	RAAP	De Donk, Oisterwijk	Behoud AMK terrein, verder geen onderzoek	1089
16061	Boringen	SOB	Molenakkerstraat, Moergestel	?	?
16791	Boringen	Grontmij	onbekend	?	?
16792	Boringen	Grontmij	onbekend	?	?
17384	Bureauonderzoek	Grontmij	Voorste Stroom, Oisterwijk	?	275
18356	Boringen	Bilan	Kloosterdreef, Moergestel	Proefsleuven	14
18523	Boringen	Oranjewoud	Panneschuur, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	18
18895	Proefsleuven	RAAP	Poirterstraat, Oisterwijk	Opgraving, deels verder geen onderzoek	?
21585	Bureauonderzoek	Bilan	Gasthuisstraat, Oisterwijk	?	Concept
22152	Boringen	Synthegra	Oirschotsebaan, Oisterwijk	?	?
22178	Boringen	RAAP	Merodelaan, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	?
22768	Proefsleuven	Bilan	Kloosterdreef, Moergestel	?	?
22955	Boringen	Synthegra	D'n Tob, Moergestel	?	?
23402	Boringen	Synthegra	Heiligenboom, Moergestel	Geen verder onderzoek	?
23909	Begeleiding	Jacobs & B	Lindekwartier, Oisterwijk	Begeleiding	?
24043	Boringen	Synthegra	Kerkhovenlaan, Oisterwijk	?	?
24100	Boringen	SOB	Tuinweg, Oisterwijk	Planaanpassing	?
24913	Boringen	Jacobs & B	Hoog Heukelom 17, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	?
27649	Boringen	RAAP	Moergestel	Behoud vindplaats 12	1704
27650	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27651	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27652	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27653	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27655	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27657	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27658	Boringen	RAAP	Moergestel	Behoud vindplaats 3	1704
27659	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704

27660	Boringen	RAAP	Moergestel	Geen verder onderzoek	1704
27661	Boringen	RAAP	Moergestel	Planaanpassing	1704
27670	Boringen	RAAP	Moergestel	Planaanpassing	1704
28367	Bureauonderzoek	Bilan	Oirschotseweg, Moergestel	?	Concept
29228	Begeleiding	ADC	Poiterstraat, Oisterwijk	Geen verder onderzoek	1565
29876	Bureauonderzoek	BAAC	Tilburgseweg/Akkerweg	Boringen	?
30073	Booronderzoek	ADC	Schoenfabriek Van Bommel	Geen verder onderzoek	?
30802	Opgraving	RAAP	Poitierstraat, Oisterwijk	?	?
32879	Begeleiding	RAAP	Herinrichting Voorste Stroom	?	?
33260	Boringen	Synthegra	De Leyhof, Schijfstraat	?	?
33815	Bureauonderzoek	ARC	Rode Brugstraat 3, 5 en 7	?	?
34414	Bureauonderzoek	ADC	Schemerstraat/Schoolstraat	Boringen	?
34577	Bureauonderzoek	Synthegra	Avang-terrein, Moergestel	?	?
35449	Boringen	ADC	Schoolstraat, Moergestel	?	?
2434660100	archeologisch: boring	Econsultancy	De Lind 32, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding	14021187
2293697100	archeologisch: begeleiding	Archeomedia	Poirtersstraat 3, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	A12-156-R
2425101100	archeologisch: boring	Archeodienst Gelderland BV	Industrielaan 2, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	399
2291817100	archeologisch: bureauonderzoek	Becker en Van de Graaf	Beekherstel De Rosep	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding	996
2335687100	archeologisch: proefputten/proefsleuven	Synthegra	Brede School, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	110145
2293972100	archeologisch: boring	Synthegra	Schoolstraat-Terburghtweg, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: proefsleuvenonderzoek	100206
2277115100	archeologisch: begeleiding	Becker en Van de Graaf	De Hilver, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	1165
2309434100	archeologisch: begeleiding	Synthegra	Schoolstraat, Oisterwijk	Behoud in situ van vindplaats	100315
2284292100	archeologisch: boring	BAAC	Moergestelseweg 1, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	V-10.0150
2481316100	archeologisch: boring	ADC Archeoprojecten	Stationsplein in Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	3883
2361922100	archeologisch: boring	IDDS Archeologie	Oliviersweg 9-9a, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	1378
2377272100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Heuvelstraat, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	13107
2444948100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Oostelvoortjes, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	14140
4015026100	archeologisch: boring	Econsultancy	Klompven (naast nr. 1), Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	2387.001
4568371100	archeologisch: boring	Econsultancy	De Lind 14, Oisterwijk	Vanwege de kleine verstoring (106m2) geen vervolgonderzoek. Bij grotere ingrepen wel: archeologische begeleiding / proefsleuven	17399
4545075100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Spoorlaan/Tuinweg, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: proefsleuven	17135
4544468100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	De Lind 40, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding (protocol opgraven) of proefsleuven	17151
3979420100	archeologisch: begeleiding	Synthegra	De Lind 11, Oisterwijk	Behoud vindplaats	150103
3980149100	archeologisch: begeleiding	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	KL-terrein Oisterwijk	Verstoorde delen vrijgeven, bij intacte delen vervolgonderzoek bij ingrepen > 50cm-mv	1572
3984215100	archeologisch: begeleiding	Synthegra	De Scheerman, Moergestel	Vervolgonderzoek nodig	160001
4021603100	archeologisch: boring	Synthegra	Avang-terrein, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	160093
2413065100	archeologisch: begeleiding	ADC Archeoprojecten	Beekherstel De Rosep	Geen vervolgonderzoek	3636

2349376100	archeologisch: boring	BAAC	Belgiëstraat 9, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	V-11.0415
3980408100	archeologisch: boring	Transect	Rootven 38, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	807
2442096100	archeologisch: bureauonderzoek	Antea Group Archeologie	KL-terrein Oisterwijk	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding	2014/58
2319357100	archeologisch: boring	Synthegra	Brede School, Moergestel	Vervolgonderzoek: proefsleuvenonderzoek	S110048
4582343100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Oranjelaan 1, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek, tenzij werkzaamheden groter uitpakken. In dat geval proefsleuven.	17446
4547595100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Postelstraat, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	16456
4577240100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Schoolstraat 27, Moergestel	?	17464
2448796100	archeologisch: boring	Synthegra	De Lind 11, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding	140061
2290180100	archeologisch: boring	Archeopro	Dijkweg, Heukelom	Geen vervolgonderzoek	1062
2350266100	archeologisch: boring	Synthegra	Frans Halsstraat te Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	110259
2286041100	archeologisch: bureauonderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Landgoed Nemerlaer, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding	2035
2381679100	archeologisch: begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Landgoed Nemerlaer, Haaren	Geen vervolgonderzoek	4470
2300523100	archeologisch: begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	De Hilver, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	1165
2290197100	archeologisch: boring	Archaeological Research en Consultancy	Rode Brugstraat, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	2010-153
4009640100	archeologisch: proefputten/proefsleuven	Antea Group Archeologie	Prinses Margrietstraat, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	2016/115
4565374100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Laarakkerweg, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	17363
2368768100	archeologisch: boring	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Sint Jansplein, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	concept
4012823100	archeologisch: boring	Archeodienst Gelderland BV	Driehuizerweg, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	906
4565382100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Nicolaas van Eschstraat, Oisterwijk	Behoud in situ, bodemingrepen beperken tot 115 cm -mv.	17362
2424365100	archeologisch: begeleiding	Econsultancy BV	Oirschotseweg 67, Moergestel	Dubbelbestemming archeologie behouden.	12122042.45
2415966100	archeologisch: boring	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Nicolaas van Eschstraat, Oisterwijk	Behoud in situ	17362
2425183100	archeologisch: boring	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Kerkhoven, Oisterwijk	Bouwplan aanpassen of vervolgonderzoek: proefsleuven met mogelijke opgraving.	concept
2447012100	archeologisch: boring	ArGeoboor	Hoeveneseweg, Oisterwijk	Bij plangebied A, B en D: geen vervolgonderzoek, bij plangebied C: proefsleuven bij verstoringen dieper dan 35cm -mv.	1301
2447029100	archeologisch: boring	ArGeoboor	Hoeveneseweg, Oisterwijk	Bij plangebied A, B en D: geen vervolgonderzoek, bij plangebied C: proefsleuven bij verstoringen dieper dan 35cm -mv.	1301
2447037100	archeologisch: boring	ArGeoboor	Hoeveneseweg, Oisterwijk	Bij plangebied A, B en D: geen vervolgonderzoek, bij plangebied C: proefsleuven bij verstoringen dieper dan 35cm -mv.	1301
4019296100	archeologisch: boring	Transect	Oranjelaan 8, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: IVO; karterende fase	993
4008199100	archeologisch: boring	Transect	Oranjelaan 8	Geen vervolgonderzoek	16050049

2429258100	archeologisch: proefputten/proefsleuven	Sweco	Vinkenbergh, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	1457
2444194100	archeologisch: proefputten/proefsleuven	BAAC	Nijverheidsweg, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	A14.0085
4573514100	archeologisch: proefputten/proefsleuven	Aeres Milieu	Spoorlaan 74, Oisterwijk	?	17135
3984183100	archeologisch: boring	Antea Group Archeologie	Prinses Margrietstraat, Oisterwijk	Vervolgonderzoek: proefsleuven	2016/3
4041238100	archeologisch: boring	KSP Archeologie	Moergestelseweg 30D, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek, alleen rondom locatie boring 1 bij ingrepen dieper dan 115 cm-mv.	17021
4021214100	archeologisch: boring	Greenhouse Advies	Sportpark de Donk, Oisterwijk	Geen vervolgonderzoek	2016.08
4038436100	archeologisch: boring	Aeres Milieu	Fietspad Haghorst- Moergestel	Bij boringen 10-15 en 18-28 vervolgonderzoek: archeologische begeleiding. Verder geen vervolgonderzoek.	16490
2425572100	archeologisch: boring	Sweco	Vinkenbergh, Moergestel	Vervolgonderzoek: proefsleuven	1457
2277083100	archeologisch: begeleiding	Becker en Van de Graaf	De Hilver, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	1165
2277075100	archeologisch: begeleiding	Becker en Van de Graaf	De Hilver, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	1165
3298429100	archeologisch: boring	Antea Group Archeologie	Mozaïek, Oisterwijk	Vervolgonderzoek naar resten boring 4	401081
4008611100	archeologisch: boring	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Zandstraat 14a, Moergestel	Vervolgonderzoek: archeologische begeleiding	5622
4032441100	archeologisch: begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Zandstraat 14a, Moergestel	Geen vervolgonderzoek	5824

z.nr. = zonder nummer

13 Dateringen archeologische perioden

13.1 ARCHEOLOGISCHE TIJDVAKKEN CONFORM ARCHIS

1	Paleolithicum (Oude Steentijd)	300.000 - 8800 v.Chr.
2	Mesolithicum (Midden Steentijd)	8800 - 5300 v.Chr.
3	Neolithicum (Jonge Steentijd)	5300 - 2000 v.Chr.
4	Vroege Bronstijd	2000 - 1800 v.Chr.
5	Midden Bronstijd	1800 - 1100 v.Chr.
6	Late Bronstijd	1100 - 800 v.Chr.
7	Vroege IJzertijd	800 - 500 v.Chr.
8	Midden IJzertijd	500 - 250 v.Chr.
9	Late IJzertijd	250 - 19 v.Chr.
6	Vroeg Romeinse tijd	19 v.Chr. - 70 n.Chr.
7	Midden Romeinse tijd	70 - 270 n.Chr.
8	Laat Romeinse tijd	270 - 450 n.Chr.
7	Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 n.Chr.
8	Late Middeleeuwen	1050 - 1500 n.Chr.
9	Nieuwe tijd	1500 - 1800 n.Chr.
10	Nieuwste tijd	1800 - heden

13.2 PERIODEN IN ARCHEOLOGIEBALANS 2002

1	Vroeg en Midden Paleolithicum	300.000 - 35.000 v.Chr.
2	Laat Paleolithicum - Mesolithicum	35.000 - 6450 v.Chr.
3	Laat Mesolithicum - Neolithicum	6450 - 2850 v.Chr.
4	Laat Neolithicum - Bronstijd	2850 - 1100 v.Chr.
5	Late Bronstijd - IJzertijd	1100 - 250 v.Chr.
6	Late IJzertijd - Vroeg Romeinse tijd	250 v.Chr. - 70 n.Chr.
7	Midden Romeinse tijd	70 - 270 n.Chr.
8	Laat Romeinse tijd - Vroege Middeleeuwen	270 - 525 n.Chr.
9	Vroege Middeleeuwen	525 - 900 n.Chr.
10	Late Middeleeuwen	900 - 1500 n.Chr.
11	Nieuwe Tijd	1500 - heden

DEEL 3

ARCHEOLOGIE EN R.O.
GEMEENTE OISTERWIJK

14 Archeologie in bestemmingsplannen

14.1 INLEIDING

Met een beleidsplan archeologie voldoet de gemeente Oisterwijk aan haar zorgplicht voor het archeologisch bodemarchief. Om hier invulling aan te geven zijn hieronder voorbeeld-bestemmingsregels opgenomen voor nieuw op te stellen bestemmingsplannen en ontheffingen. Onderstaande voorschriften kunnen daarin worden opgenomen.

14.2 VOORBEELDVOORSCHRIFTEN

De gehanteerde oppervlakte- en dieptegrenzen in onderstaande regels komen overeen met de kwantitatieve normen, zoals deze zijn weergegeven in de matrix zoals genoemd in Deel 2 Archeologiebeleid gemeente Oisterwijk. De hieronder opgestelde regels zijn overeenkomstig de norm zoals vastgelegd in de SVBP2008.

14.2.1 ARTIKEL X WAARDE - ARCHEOLOGIE 1

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;

- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- j. het uitvoeren van groundbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte

- gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
 - c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde – Archeologie 1' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 50 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld.

4.2 Aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige.

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

4.4 De vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

- 5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:
 - a. De bestemming "Waarde Archeologie 1", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
 - b. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 1" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

14.2.2 ARTIKEL X WAARDE - ARCHEOLOGIE 2

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharden van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien

de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;

- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 4 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 5 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 6 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde – Archeologie 2' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 100 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld.

4.2 Aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige.

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

4.4 De vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

- 5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:
- a. De bestemming “Waarde Archeologie 2”, als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
 - b. Aan gronden de bestemming “Waarde Archeologie 2” toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

14.2.3 ARTIKEL X WAARDE - ARCHEOLOGIE 3

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor ‘Waarde - Archeologie 3’ aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 250 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijken de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein

van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte

- gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
 - c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 250 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;

4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige;

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning;

4.4 de vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- a. De bestemming "Waarde Archeologie 3", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- b. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 3" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 1000 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijken de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharden van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien

- de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 1000 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen;
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 1000 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;

4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige;

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning

4.4 de vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- c. De bestemming “Waarde Archeologie 4”, als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- d. Aan gronden de bestemming “Waarde Archeologie 4” toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

14.2.5 ARTIKEL X WAARDE - ARCHEOLOGIE 5

6 Bestemmingsomschrijving

6.1 De voor ‘Waarde - Archeologie 5’ aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

7 Bouwregels

7.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 2500 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

7.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

8 Aanlegvergunning

8.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 5' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- k. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt;
- l. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt;
- m. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt;
- n. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- o. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- p. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- q. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- r. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- s. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- t. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt.

8.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- c het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- d reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

8.3 Toelaatbaarheid

- d. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.

- e. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 4 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 5 de verplichting tot het doen van opgravingen;
 - 6 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- f. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

9 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde – Archeologie 5' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 2500 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld.

4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige.

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

4.4 De vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

10 Wijzigingsbevoegdheid

10.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- e. De bestemming "Waarde Archeologie 5", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- f. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 5" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

14.3 DEFINITIEBEPALINGEN

1. *Archeologisch beschermd monument*: gebied of terrein van zeer hoge archeologische waarde dat van rijkswege of gemeentewege is beschermd. Indien het monument door de Minister is aangewezen, is het beschermd conform de Monumentenwet 1988.
2. *Archeologische monumentenzorg*: zorg die zich richt op het optimaal beheer van de bodem als unieke bron van informatie over de geschiedenis van Nederland;
3. *Archeologisch onderzoek*: in een schriftelijke rapportage vastgelegd bureau- en/of veldonderzoek naar de materiële neerslag van menselijke aanwezigheid en menselijk handelen in het verleden;
4. *Archeologische waarde*: de aan een gebied toegekende waarden in verband met de kennis en studie van de in dat gebied voorkomende overblijfselen van menselijke aanwezigheid of activiteit in het verleden, tenminste ouder dan 50 jaar.
5. *Bodemverstorende activiteiten*: het plegen van ingrepen die de bestemming van de grond veranderen en/of waardoor het grondwaterpeil verandert of het uitvoeren van grondbewerkingen.
6. *Boomgaard*: een kunstmatig beplant stuk grond waar vruchten- of notenbomen op gekweekt worden. De boomgaard kan zowel een esthetische als een nutsfunctie hebben.
7. *Bos*: een begroeiing die voornamelijk uit bomen bestaat met de daarbij behorende ondergroei van planten en struiken. De begroeiing kan de vorm hebben van een natuurlijk bos, productiebos of recreatief bos.
8. *Gemeentelijke archeologische beleidskaart*: kaart waarop de gemeentelijke archeologische gebieden zijn geregistreerd;
9. *Opgraving*: archeologische maatregel waarbij een aangetroffen en gewaardeerde vindplaats ex situ wordt behouden;
10. *Waarde archeologie 1*: door burgemeester en wethouders bij monumentenverordening aangewezen terrein van zeer hoge archeologische waarde (gemeentelijk monument).
11. *Waarde archeologie 2, 3 en 4*: door burgemeester en wethouders aangewezen terrein waarvan op grond van historische gegevens of door archeologische vondsten en onderzoek vermoed wordt dat het van algemeen belang is wegens zijn betekenis voor de archeologische monumentenzorg;
12. *Waterpeil*: de hoogte (het niveau) van de waterspiegel gemeten naar NAP op het moment van aanvraag van de vergunning, ontheffing of bestemmingswijziging. Dit kan betrekking hebben op zowel oppervlaktewater als grondwater.

14.4 BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

AMZ - *Archeologische Monumenten Zorg* - proces/cyclus dat de stappen weergeeft die doorlopen moeten worden in geval een archeologische onderzoeksplicht geldt voor een gebied.

- *Archeologievriendelijk bouwen* - bouwmethode waardoor aanwezige archeologie onaangetast in de bodem kan blijven.
- *Archeologisch gebied met lage verwachting* - gebied aangeduid op de beleidskaart, waarvan de verwachting is dat er geen of weinig belangrijke archeologie aanwezig is, of waar eerder archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat er geen of geen verwachtings- of waardevolle archeologie

meer aanwezig is. Deze gebieden kennen geen archeologische verplichtingen bij bodemingrepen.

- *Archeologisch onderzoeksgebied* - gebied aangeduid op de beleidskaart, waarvan de exacte archeologische waarde nog niet bekend is. In deze gebieden dient voorafgaand aan bodemingrepen groter en dieper dan de ondergrens onderzoek te worden uitgevoerd om vast te stellen of de bodemingreep eventueel aanwezige archeologie kan aantasten. Hiervoor gelden specifieke voorschriften.
- *Archeologisch waardevol gebied* - gebied aangeduid op de beleidskaart waarvan de archeologische waarde bekend is en bodemingrepen enkel uitgevoerd kunnen worden als deze voldoen aan specifieke voorschriften.
- *Begeleiding* - tijdens de uitvoering van een civiele ingreep kijkt de archeoloog over de schouders van de civiele aannemer mee. Indien nodig krijgt de archeoloog even de tijd om archeologische resten te bekijken en te documenteren. Voordeel van archeologische begeleiding is dat de archeologie niet vooraf uit de bodem wordt gehaald, zoals bij een opgraving, maar gelijk oplopend met de civiele ingreep. Dit proces wordt conform KNA-richtlijnen uitgevoerd.
- *Behoudenswaardig* - archeologie die op basis van de waarderingscriteria belevingswaarde, inhoudelijke kwaliteit en fysieke kwaliteit is aangeduid als belangrijke archeologie en daardoor het behouden waard is.
- *Behoud ex situ* - veiligstellen van archeologische resten door opgraven of archeologische begeleiding van civiele werkzaamheden.
- *Behoud in situ* - veiligstellen van archeologische resten ter plaatse in de bodem.
- *Beleidskaart* - kaart van het gemeentelijk grondgebied waarop de verschillende aanduidingen van archeologische verwachtings- en waardevolle gebieden is aangegeven.
- *Belevingswaarde* - waarderingscriterium om behoudenswaardigheid van archeologie vast te stellen. Met behulp van vragen over schoonheid- en herinneringswaarde wordt de belevingswaarde bepaald.
- *Booronderzoek* - veldonderzoek waarin archeologische verwachting geformuleerd in bureauonderzoek wordt getoetst. Hierin kan de bodemgesteldheid worden vastgesteld (*verkennend booronderzoek*) en de aanwezigheid van archeologische resten (*karterend booronderzoek*).
- *Bureauonderzoek* - 'desk-research' waarbij geïnventariseerd wordt wat de archeologische potentie is van een plangebied. Vormt de eerste stap in de inventarisatiefase.
- *Contour* - omvang van archeologische vindplaats.
- *Erfgoedwet* - Integrale wet die de bestaande wet- en regelgeving - voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed, waaronder de Monumentenwet, vervangt en bundelt; in werking getreden per 9 december 2015.
- *Eisen* - eisen die gesteld worden aan de verschillende onderzoeken in het proces van de Archeologische Monumentenzorg.

- *Fysieke bescherming* - maatregelen treffen die ertoe leiden dat archeologische resten niet aangetast (kunnen) worden.
- *Fysieke kwaliteit* - waarderingscriterium om behoudenswaardigheid van archeologie vast te stellen. Met behulp van vragen over gaafheid en conservering wordt de belevingswaarde bepaald.
- *Initiatiefnemer* - in archeologische wereld gebruikelijke term voor persoon die bodemingreep doet en daardoor verplicht is het archeologisch onderzoek te laten uitvoeren en financieren.
- *Inhoudelijke kwaliteit* - waarderingscriterium om behoudenswaardigheid van archeologie vast te stellen. Met behulp van vragen over zeldzaamheid, informatie- en ensemblewaarde wordt de inhoudelijke kwaliteit bepaald.
- *Inpassing* - het aanpassen van ruimtelijke plannen / ontwerpen, zodat aanwezige archeologie niet bebouwd wordt.
- *Inventarisatie* - eerste fase van de Archeologische Monumenten Zorg, waarin aanwezigheid en waarde van archeologische resten kan worden vastgesteld.
- *IVO - Inventariserend Veldonderzoek* - onderzoek binnen inventarisatiefase, bestaande uit boor- en vervolgens proefsleuvenonderzoek.
- *Karteren* - onbekende archeologische resten opsporen en begrenzen. Doorgaans gebeurt dit in het Inventariserend VeldOnderzoek - Booronderzoek.
- *KNA - Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*. Hierin staan de processen beschreven volgens welke archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Archeologisch uitvoerders dienen alle werk conform KNA uit te voeren.
- *Kwalitatieve normen* - samenstel van gemeentelijke waarderingscriteria en selectieagenda.
- *Kwantitatieve normen* - oppervlakte- en dieptegrenzen die gesteld worden waaronder archeologisch onderzoek verplicht wordt gesteld. Deze normen zijn afhankelijk van de legenda-eenheid van de beleidskaart waarbinnen het gebied valt.
- *Maatregel* - methode om behoudenswaardige archeologie veilig te stellen. Dit kunnen inpassing/fysieke bescherming, opgraving en archeologische begeleiding zijn.
- *Monumentenverordening* - gemeentelijke verordening waarin omgang met gemeentelijke (archeologische) monumenten is geregeld. De monumentenverordening kan ook gehanteerd worden wanneer vigerende bestemmingsplannen nog niet zijn geactualiseerd met betrekking tot archeologisch beleid.
- *Normen* - samenstel van *kwantitatieve normen* en *kwalitatieve normen*.
- *Omgevingswet* - Wet die vanaf 2021 de wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving bundelt en vereenvoudigt; zal tevens de omgang met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving gaan regelen.

- *Ondergrens* - oppervlaktenorm waaronder archeologisch onderzoek niet vereist is. De ondergrenzen kunnen variëren per agenda-eenheid van de archeologische beleidskaart.
- *Onderzoeksvragen* - vragen die voorafgaand aan archeologisch onderzoek worden gesteld om gericht onderzoek te verrichten.
- *Opgraving* - het veiligstellen van archeologische resten door deze uit de bodem te halen.
- *Oppervlaktekartering* - methode, waar mogelijk uitgevoerd voorafgaand aan het booronderzoek, waarmee percelen worden belopen om zichtbare vondsten in kaart te brengen.
- *Perioden* - archeologische tijdsblokken.
- *PvA - Plan van Aanpak*
- *PvE - Programma van Eisen* - Hierin worden de eisen aan het onderzoek vastgelegd, zoals bij een proefsleuvenonderzoek, opgraving, archeologische begeleiding of fysieke bescherming.
- *Proefsleuvenonderzoek* - Doel van proefsleuvenonderzoek is om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen ('waarderen'). Onderzoek wordt in de vorm van een steekproef van de contour volgend uit het booronderzoek uitgevoerd; met de proefsleuven wordt in de regel tussen de 5 en 10 % van het oppervlak onderzocht.
- *RACM - Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (nu RCE)*
- *RCE - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*
- *Rijksmonument* - Archeologische vindplaats die wettelijke bescherming geniet conform Monumentenwet 1988 / Wet op de archeologische monumentenzorg 2007
- *Selectieadvies* - advies over behoudenswaardigheid van de aangetroffen archeologie dat door archeologisch uitvoerder of adviseur is opgesteld na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek.
- *Selectiebesluit* - formeel besluit door bevoegd gezag inzake archeologie waarmee wordt vastgesteld welke (delen van de) aangetroffen archeologisch behoudenswaardig is.
- *Selectieagenda* - archeologische perioden en thema's die de gemeente van belang acht.
- *Selectiebeleid* - onderbouwing van de keuzes die de gemeente heeft gemaakt ten aanzien van archeologische perioden en thema's. Uitkomst van het selectiebeleid is de selectieagenda.
- *Thema's* - archeologische onderwerpen.
- *Verdrag van Malta* - verdrag dat in Valletta, Malta is ondertekend door de Europese lidstaten en de omgang met het archeologisch erfgoed regelt. Ook wel aangegeven als *Verdrag van Valletta* of kortweg *Malta*.
- *Verkennen* - vaststellen of de bodemgesteldheid dusdanig is dat archeologische resten aanwezig en intact kunnen zijn. Doorgaans gebeurt dit in het Inventariserend VeldOnderzoek - Booronderzoek.

- *Verstoring* - door bodemingrepen als funderen, aanleg van kelders, ondergrondse parkeergarages e.d. kunnen mogelijk aanwezige archeologische resten aangetast zijn.
- *Verwachtingenkaart* - Kaart waarop de verwachting voor aanwezigheid archeologie binnen het gemeentelijk grondgebied is aangegeven.
- *Vindplaats* - contour waarbinnen zich archeologie bevindt
- *Waarderen* - de waarde van archeologische resten bepalen door aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de resten vast te stellen. Doorgaans gebeurt dit in het Inventariserend VeldOnderzoek - proefsleuven.
- *Waarderingscriteria* - aan de hand van deze criteria wordt bepaald of een archeologische vindplaats behoudenswaardig is en of deze vervolgens langs de gemeentelijke selectieagenda gehouden dient te worden.
- Wamz - Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wijziging op onder andere de Monumentenwet 1988); de wettelijke basis voor de omgang met archeologie; in werking getreden per 1 september 2007
- WRO - Wet op de Ruimtelijke Ordening 1962
- Wro - Wet ruimtelijke ordening 2008

DEEL 4

ADVIES OVER BELEIDSIMPLEMENTATIE GEMEENTE OISTERWIJK

15 Inleiding

15.1 ARCHEOLOGIEBELEID EN R.O.

Sinds 2010 is in het archeologiebeleid van Oisterwijk verankerd hoe de gemeente met haar bodemarchief omgaat, welke eisen zij stelt aan het archeologisch onderzoek en welke ondergrenzen er gelden voor bouw-, sloop- en aanlegvergunningen. Archeologie is nu geregeld op bestemmingsplanniveau, waarbij er door de afdeling ruimte binnen de gemeente wordt getoetst door middel van een omgevingsvergunningsaanvraag. Met de Omgevingswet zal deze afweging van condities door middel van integrale besluitvorming plaatsvinden. Met het oog op de toekomst is het dan ook van belang om het archeologiebeleid hiervoor up-to-date te hebben.

15.2 WAT VERANDERT ER MET DE OMGEVINGSWET?

De Omgevingswet wordt naar verwachting van kracht in 2021 en heeft als doel om de verschillende plannen voor ruimte, cultuur, economie, milieu, gezondheid en natuur beter op elkaar af te stemmen. Eén van de instrumenten van deze wet is de omgevingsvisie. Dit is een integrale en strategische visie voor de leefomgeving op de lange termijn die dient te worden opgesteld door alle gemeentes, maar ook door de provincies en het rijk. Een gemeente kan hiermee in één document haar ambitie voor de gehele leefomgeving verwoorden, wat daarmee meer is dan slechts een structuurvisie. In plaats van sectoraal, zal er integraal te werk moeten worden gegaan. Dit integrale karakter maakt het tevens mogelijk om erfgoedvraagstukken te verbinden met opgaven uit andere sectoren.

Hierbij gaat het om cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving in de breedste zin van het woord. De monumenten, archeologie en het cultuurlandschap van Oisterwijk zijn immers niet los van elkaar te zien. Al het erfgoed in de gemeente vormt samen één verhaal. Daarom willen we het niet langer sectoraal benaderen. In plaats daarvan kan het verleden, dit verhaal van Oisterwijk, als uitgangspunt worden genomen. Het gevoel van een gedeelde geschiedenis werkt immers verbindend en zorgt ervoor dat mensen zich identificeren met een plek en zich er thuis voelen. Deze identiteit, die wordt gevormd door de verhalen over het verleden van een gebied, kan ook worden gebruikt om tot een toekomstvisie te komen. Het bevat immers onderscheidende kenmerken die je als gemeente uniek maken. Door deze als uitgangspunt te nemen, kun je gerichtere beleidskeuzes maken en kom je gemakkelijker tot een samenhangende en eenduidige visie op het omgevingsbeleid. De exacte werkprocessen die bij een integrale afweging horen, zullen nog nader uitgewerkt moeten worden.

Een aantal andere aspecten dat verandert met de Omgevingswet:

- Het omgevingsplan komt in de plaats van het huidige bestemmingsplan en de gemeentelijke verordeningen die over de fysieke leefomgeving gaan. Het aanwijzen van gemeentelijke monumenten gebeurt straks ook in het omgevingsplan.
- De gemeente wordt verantwoordelijk voor de vergunningverlening voor het verstoren van archeologische rijksmonumenten, in het geval er sprake is van een meervoudige aanvraag (dus als er ook nog andere omgevingsvergunningen nodig zijn voor samenhangende activiteiten). De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geeft daarover wel een bindend advies.
- In de Omgevingswet is geregeld dat in het geval van archeologische toevalsvondsten van algemeen belang niet alleen de minister van OCW maar ook de gemeente bodemverstorende werkzaamheden kan stilleggen.

15.3 COMMUNICATIE OVER HET BELEID

Archeologie is bij uitstek een onderwerp om aan een groter publiek uit te dragen: de geschiedenis van de gemeente is immers een bindende factor voor gemeente, inwoners en ontwikkelaars. Publieksparticipatie is bovendien een belangrijk speerpunt van de Omgevingswet. Archeologie maakt deel uit van het verhaal van Oisterwijk. Mensen voelen zich thuis op een plek als ze het verhaal ervan kennen. Het verhaal van Oisterwijk bestaat uit talloze gebeurtenissen, gebouwen, archeologie, landschap, verhalen en tradities. Het is waardevol om deze verhalen te kennen, te delen en te gebruiken. Samen vormen ze de identiteit van Oisterwijk en kunnen ze worden ingezet om de samenwerking tussen de gemeente, ondernemers en andere initiatiefnemers te versterken, maar ook om sectoroverstijgend te werk te kunnen gaan.

16 Publiciteit voor beleid

16.1 COMMUNICATIE OVER NIEUW BELEID

Archeologiebeleid heeft direct gevolgen voor burgers die een vergunning aanvragen. Om verrassingen te voorkomen, is het belangrijk dat de inwoners van de gemeente tijdig en duidelijk worden geïnformeerd over de nieuwe condities waarbij rekening gehouden moet worden bij vergunningaanvragen. Ook binnen de gemeente gevestigde bedrijven, ontwikkelaars, ondernemers, agrariërs, vakantieparken, woningbouwverenigingen etc. die te maken kunnen krijgen met de conditie archeologie bij voorgenomen plannen moeten tijdig en duidelijk worden geïnformeerd. Deze informatievoorziening hangt nauw samen met de wijze waarop de gemeente Oisterwijk haar Klant Contact Centrum (KCC) inricht. De gemeente hecht veel waarde aan haar servicenormen: ook het nieuwe beleid voor archeologie moeten duidelijk en helder kunnen worden overgebracht.

Allereerst wordt het beleid ontsloten via de gemeentelijke website. Hiervoor adviseren wij specifieke teksten op te stellen. Daarnaast zullen het beleidsplan en de bijbehorende kaarten als downloadbaar bestand worden opgenomen.

Een goede wijze om het gemeentelijke archeologiebeleid in bredere kring bekend te maken is het organiseren van een publieksavond. Historische verenigingen, lokale amateurarcheologen, heemkundige kringen, museummedewerkers, archivariissen en andere geïnteresseerden in de lokale geschiedenis bezoeken deze avonden. Een geheel andere doelgroep betreft het (lokale/regionale) bedrijfsleven: projectontwikkelaars, vastgoedbedrijven, bouwbedrijven, weg- en waterbouwbedrijven en andere grondverstoorders. Voor beide groepen dient uiteraard een ander informatieaanbod te worden gepresenteerd.

In het kader van de Omgevingswet is het organiseren van dit soort bijeenkomsten extra waardevol, aangezien publieksparticipatie een steeds grotere rol speelt. Als gemeente wil je dat je identiteit ook actief wordt uitgedragen door diverse stakeholders. Als iedereen - van amateurarcheoloog tot ondernemer - op de hoogte is van het verleden van Oisterwijk dat ten grondslag ligt aan de identiteit, creëert dit niet alleen een sterk cross-sectoraal netwerk, maar inspireert dit ook om daar in toekomstige projecten en initiatieven op voort te bouwen.

Tenslotte kan een brochure waarin de hoofdpunten van het beleid staan verwoord worden verspreid via de informatiestand in de hal van het gemeentehuis, bibliotheken, buurthuizen etc. In de publieksbrochure kan de gemeente Oisterwijk de nieuwe beleidsregels opnemen, samen met een korte samenvatting van het beleidsplan. De brochure kan ook met een begeleidend schrijven aan inwoners en ontwikkelaars binnen de gemeente worden toegezonden.

16.2 BREDER GEBRUIK VAN ARCHEOLOGIE IN COMMUNICATIE

Het archeologiebeleid kan ook actief worden gebruikt bij de marketing van de gemeente. Met name de onderzoeksagenda kan omgezet worden in toepassingen voor toerisme en VVV. Op deze manier worden niet alleen de lasten, maar ook de lusten van het archeologiebeleid goed gebruikt.

In samenwerking met heemkundekringen en het provinciaal depot kan een tijdelijke tentoonstelling worden ingericht rond de presentatie van het archeologiebeleid. Hierbij kan expliciet aandacht besteed worden aan de onderzoeksagenda van de gemeente door bijvoorbeeld de thematiek van de tentoonstelling af te stemmen op de onderzoeksspeerpunten van het beleid. Daarnaast kan onderzocht worden op welke manier het verleden van Oisterwijk gebruikt kan worden in citymarketing, de inrichting van de leefomgeving en hoe de gemeentelijke geschiedenis ten bate van de inwoners kan worden ingezet.